

Dopravná infraštruktúra mesta sa každým rokom zlepšuje

Naša spoločnosť je existenčne závislá na pohybe z miesta na miesto. Doprava ako taká patrí k často diskutovaným témam verejnosti. V Moldave nad Bodvou medzi najpálčivejšie dopravné problémy patrí najmä parkovanie, sieť komunikácií a ich údržba. Nemenej sa nás ale dotýkajú i rozkopávky či uzávierky ciest.

Koncom októbra sa v našom meste ukončili tohtoročné súvislejšie opravy komunikácií, ktoré odsúhlasilo mestské zastupiteľstvo. Rekonštrukcia Záhradnej ulice začína na začiatku zástavby pri križovatke s Hlavnou ulicou a končí na križovatke s Kalvínskou ulicou. Celková dĺžka opraveného povrchu činila 923,65 m. Nový asfaltový povrch na ceste majú aj obyvatelia sídliska, kde prebehla oprava miestnej komunikácie medzi blokmi na Severnej ulici 5 až 8 a garážami. V mestskej časti Budulov sa pokračovalo v rekonštrukcii križovatky miestnej komunikácie s cestou, ktorá vedie k bývalému JRD. Realizovalo sa aj asfaltovanie cesty pri rodinných domoch č. 95 až 100, kde už bola čiastočne pôvodná asfaltová vrstva niekoľko rokov upravovaná len štrkovými násypmi. Koncom septembra sa ukončila aj oprava výtlkov na miestnych komunikáciách. Opravovali sa cesty na Kalvínskej ulici smerom k terminálu, na Severnej ulici od základnej školy smerom k vežiakom a v mestskej časti Terasa na Komenského ulici smerom ku križovatke s Fábryho ulicou.

Úlohou dopravnej siete je zabezpečiť aj pohyb z mesta do mesta. Obyvatelia Moldavy a blízkeho okolia sa môžu tešiť na rýchlejšie a pohodlnejšie cestovanie vlakom do Košíc a späť vďaka elektrifikácii takmer dvadsaťkilometrového úseku Haniska pri Košiciach - Moldava nad

Elektrifikácia železničného úseku

Bodvou. Projekt umožní pripojenie vlakovej dopravy do Integrovaného dopravného systému Košického samosprávneho kraja a jeho súčasťou bude aj rekonštrukcia železničných staníc a zastávok. Okrem samotnej modernizácie je dôležitý aj pozitívny dopad na životné prostredie a zlepši sa aj súbeh osobných a nákladných vlakov na elektrifikovanom úseku.

Vzhľadom na intenzívny dopravný vzťah medzi Moldavou a Košicami je potrebné nielen zvyšovanie kvality dopravnej infraštruktúry, ale aj koordinácia medzi autobusovými spojmi navzájom v nadväznosti na MHD v Šaci a na vstupnom areáli USS a zlepšovanie nadväzností

so železničnou dopravou. Od 12. decembra 2021 sa po dlhých rokoch zvýši počet vlakov do Košíc z aktuálnych 7 párov o ďalšie 3 páry. V plánovaných nových cestovných poriadkoch budú vytvorené ďalšie dopravné spojenia umožňujúce prestup medzi železničnou a autobusovou dopravou. Dopravné spojenie s terminálom bude vďaka úprave cestovného poriadku lepšie koordinované a zlepšenie dopravnej obslužnosti nastane nielen pre obyvateľov mesta Moldava, ale aj pre obyvateľov okolitých obcí.

Beáta Šváb
foto: redakcia

Dajte si pozor na deti,
vy veľkí.
To zbierajú váš peľ
tie drobné Božie včielky.
Zaviečkujú si ho do zvedavého tielka.
Napodobňujú vás.
Sú to o vás tie najpresnejšie
žijúce zrkadielka.

Ich tvar je z vašej nákovy.
Žijú na vašom chlebe.

Raz budú také ako vy.
Tak budte ľudskí k sebe.

Milan Rúfus

Dve otázky pre Košický samosprávny kraj

Plánujete koordinovať dopravné spojenia s terminálom?

Od 12. decembra 2021 je plánovaná platnosť nových cestovných poriadkov, v ktorých budú vytvorené ďalšie dopravné spojenia umožňujúce prestup medzi železničnou a autobusovou dopravou. Dopravné spojenie s terminálom bude vďaka úprave cestovného poriadku lepšie koordinované a zlepšenie dopravnej obslužnosti nastane nielen pre obyvateľov mesta Moldava nad Bodvou, ale aj pre obyvateľov okolitých obcí. Snahou Košického samosprávneho kraja ako objednávateľa prímestskej autobusovej dopravy je ponúknuť cestujúcim čo najkvalitnejšie dopravné služby.

Následne budú vyhodnocované skúsenosti a poznatky z nových dopravných nadväzností a prípadné pripomienky cestujúcich. Často totiž kvôli vytvoreniu prípoja od/k vlaku dochádza k časovým úpravám autobusových spojov, ktoré ostatní cestujúci (nevyužívajúci vlaky) vnímajú negatívne.

Nemohli by mať školské spoje zastávky aj v meste?

Pokiaľ ide o prímestske autobusové spoje (nielen pre žiakov), tak ich zastavovanie v meste Moldava nad Bodvou je dlhoročnou súčasťou cestovných poriadkov. Využívanie autobusových zastávok ako napr. Severná ulica, Rožňavská či Hlavná ulica alebo ZŠ-ČSA slúži na zvýšenie atraktivity verejnej dopravy.

Na prípravu cestovných poriadkov a posúdenie nových požiadaviek slúžia pravidelné porady, ktoré sa za účasti prítomných zástupcov miest a obcí, zástupcov KSK, autobusového dopravcu a IDS Východ, s.r.o. konajú každý rok na prelome septembra a októbra. Tento rok nebola evidovaná žiadna požiadavka na zastavovanie autobusových spojov na konkrétnych autobusových zastávkach v Moldave nad Bodvou. V prípade, že podobnú žiadosť obdržíme, určite sa ňou budeme zaoberať.
Košický samosprávny kraj

Opravy a rekonštrukcie ciest v číslach a obrazoch

Najväčšou bola rekonštrukcia ulice Záhradná. Povrch ulice bol značne narušený prekopávkami a nedostatočnými opravami. Odvodnenie komunikácie bolo zabezpečené sklonom do uličných vpustí respektíve do zelene. Na konci ulice uličné vpuste chýbali úplne, čo spôsobilo celkový rozpad konštrukcie vozovky. Rekonštrukcia začína na začiatku zástavby pri križovatke s ulicou Hlavná a končí na križovatke s ulicou Kalvínska. Celková dĺžka rekonštrukcie je

923,65 m. Vysúťažená cena bola 101 993,47 € s DPH a realizovala ju firma STRABAG.

Nový asfaltový povrch na ceste budú mať aj obyvatelia sídliska, kde prebehla oprava miestnej komunikácie medzi blokmi na ulici Severná 5 až 8 a garážami. Celková vysúťažená hodnota tejto opravy je v sume 12 388,79 € s DPH a práce navyše za 1 120 € za úpravu odvodnenia ulice uličnou vpustou.

Aj v Budulove sa pokračovalo v rekonštrukcii

križovatky miestnej komunikácie s cestou III/3307, ktorá vedie k bývalému JRD. Celková cena za opravu sklonu cesty a nový asfaltový koberec bola 21 943,97 € s DPH. V Budulove realizovala firma SKANSKA asfaltovanie cesty pri rodinných domoch č. 95 až 100, kde už bola čiastočne pôvodná asfaltová vrstva niekoľko rokov upravovaná len štrkovými násypmi. Celková hodnota tejto stavby bola 12 016 € s DPH.

Jana Kováčová

Riaditeľ ako dirigent hudby a porozumenia

za PhDr. Ladislavom Kučerom, CSc. (1926 - 2020)

Geča, Slanec, Janík a i.), založil a ako prvý riaditeľ viedol zmieňovanú Jedenástočnú strednú školu v Moldave nad Bodvou (1954 - 1971). V rokoch 1971 - 1988 bol riaditeľom Gymnázia na Kováčskej ulici 28 v Košiciach, ktoré pod jeho vedením prešlo modernizáciou budovy a úspechmi svojich žiakov sa zaradilo medzi najlepšie v republike.

Pripomeňme si však jeho moldavské obdobie. Novozaložená škola začínala v provízorných priestoroch, vyučovalo sa vo viacerých budovách, napríklad v kultúrnom dome, v bývalej banke, v zasadacej miestnosti MNV, v budove synagógy, v budove bývalého súdu či v súkromných priestoroch, napríklad u sklenára pána Vlčka či u pána Koleniča. Pre pedagógov bolo náročné zvládnuť každodenné presuny a vyučovanie v týchto „učebniach“. Po zriadení novej budovy sa už mohlo začať aj s rozvojom mimoškolských aktivít.

Ladislav Kučera sa ako dlhoročný riaditeľ ústretovo venoval študentom i pedagogickému kolektívu, viedol učiteľský divadelný súbor (ako režisér i herec), zmiešaný slovensko-maďarský učiteľský zbor či hasičský dychový orchester. Žiacky spevácky zbor zase úspešne viedla jeho manželka Mgr. Terézia Kučerová. V spomienkach pedagógov zostal ako riaditeľ, ktorý vytváral harmóniu a udržiaval dobré vzťahy v kolektíve. Také dobré, že pedagógovia chodili na spoločné výlety a aj prvá maturantka školy, Mgr. Magdaléna Tóthová (rod. Tomková) sa stala neskôr sama členkou pedagogického zboru. Absolventom prvého maturitného ročníka školy bol aj prof. Ing. Jozef Semetko, DrSc. zo Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre. Spomedzi známych absolventov školy spomeňme ešte napríklad Ing. Istvána Zachariaša - dlhoročného primátora Moldavy nad Bodvou, poslanca a podpredsedu Košického samosprávneho kraja.

Ladislav Kučera sa ako riaditeľ staral aj o dobré slovensko-maďarské vzťahy v škole a v meste. Na žiadosť pedagógov umožnil vytvorenie tried s vyučovacím jazykom maďarským. Ako jazykovedec však vyučoval slovenský jazyk na takej kultivovanej úrovni, že jeho hodiny navštevovali radi aj maďarskí študenti, ktorí skladali maturitnú skúšku zo slovenského jazyka. Rovnako sa škola mohla pochváliť aj úspešnými študentami z nemeckých rodín z okolia Medzeva.

Pán riaditeľ Ladislav Kučera si v Moldave

Slovenský jazykovedec a pedagóg PhDr. Ladislav Kučera, CSc. bol zakladateľom a 17 rokov riaditeľom Jedenástočnej strednej školy v Moldave nad Bodvou (1954 - 1961), neskôr Strednej všeobecnovzdelávacej strednej školy a Základnej školy v Moldave nad Bodvou (1961 - 1971). Bol človekom s danosťou stmelovať a vytvárať kolektív, podieľal sa na kultúrnom živote i vzdelávacom procese v meste. V marci 2020 nás navždy opustil a tento rok by sa dožil jubilea 95 rokov, preto si pripomíname jeho osobnosť.

Narodil sa 22. mája 1926 v Banskej Štiavnici, kde ukončil Učiteľský ústav so špecializáciou: slovenský jazyk, ruský jazyk a hudobná výchova. V rokoch 1951 - 1954 študoval na Slovenskej univerzite v Bratislave slovenský a ruský jazyk, v rokoch 1955 - 1958 pokračoval v ďalšom štúdiu na Vysokej škole pedagogickej v Prešove v odbore slovenský jazyk. V roku 1968 získal na Univerzite Komenského v Bratislave titul PhDr. a v roku 1976 hodnosť CSc. za dizertáciu z teórie vyučovania slovenského jazyka.

Do povedomia obzvlášť na východnom Slovensku sa zapísal ako pedagóg. Po absolvovaní učiteľského ústavu pôsobil ako stredoškolský odborný učiteľ (Trebíšov, Čajkov,

Z vystúpenia učiteľského speváckeho zboru. Spomeňme aspoň niekoľko mien. Zľava dole pedagógovia: Madarászová, Gálová, K. Müllerová, H. Müllerová, Brašková, Kučerová, Rojková. Zľava hore pedagógovia: Nagy, Szomorai, Kováč, Tóth, Kováčová.

Takto na nich spomíname

Pokiaľ niekto na webovej stránke mesta otvorí záložku - ocenení mesta, určite sa zamyslí nad tým, ako ten čas rýchlo beží. Žiaľ, viacerých držiteľov ocenenia - Cena mesta už nemôžeme stretnúť osobne. Je nás čoraz menej, naši veľikáni odchádzajú. Napriek tomu si myslím, že občas nezaškodí spomínať. Ako si pamätáme na tých, ktorí by nám mohli byť príkladom a na ktorých sme právom hrdí, aj keď sa ich cesta životom už skončila.

Tu je zoznam tých, ktorí nás opustili tento rok. Medzi nimi sú viacerí učelia - **Róbert Máté** (*1930), ktorý v roku 2002 dostal od mesta Moldava nad Bodvou cenu Pro Urbe. Tohto roku zosnulá **Ildikó Sarlós** (*1942) (cenu Pro Urbe dostala v roku 2000), ktorá popri pedagogickej činnosti bola aj vedúcou súboru a jej otec bol jedným z dvoch olympionikov z Moldavy nad Bodvou.

Ďalej tu nájdeme osobnosti, ktoré slávia výročia - **PhMr. Gusztáv Stibrányi** (1909 - 2001) čestný občan mesta (ocenenie dostal v roku 1999), v marci uplynulo dvadsať rokov od jeho smrti. **Mons. István Kádasi**, (1927 - 2017) bol nadšeným podporovateľom výstavby nového kostola v Budulove (Cena mesta 2005). Bývalý primátor nášho mesta **László Tamás** (1925 - 1981), bol ocenený cenou Pro Urbe in memoriam (2001). Rovnakú cenu dostal v roku 2003 aj **László Osztro** (1913 - 2005), ktorý bol členom Csemadoku a ktorému môžeme ďakovať aj za množstvo starých fotografií. **József Gebe** (1923 - 2010), ktorý po roku 1945 spoznal aj internačné tábory, bol oddaným členom miestneho rímskokatolíckeho spevokolu a členom Csemadoku (Pro Urbe 2006). **Béla Draskóczy** (1945 - 2007), poslanec mestského zastupiteľstva, dlhoročný predseda a vedúci finančnej komisie mesta (Pro Urbe 2007),

PaedDr. István Liszkai (1960 - 2012) agilný riaditeľ Strednej poľnohospodárskej školy (Pro Urbe 2013). Riaditeľom tej istej školy bol oveľa skôr v rokoch 1960 až 1987 aj inžinier **János Tóth** (1924 - 2017). **Ján Gubek** (1919 - 2009) bol majiteľom mlyna a Cenu mesta v získal roku 2003. Žiaľ, po jeho odchode mlyn začal chátrať a dnes už je táto hodnotná budova zbúraná. **Katarína Brašková** (1919 - 2014) učiteľka (Cena mesta 2003), **PhDr. Tamás Gellért** (1928 - 2010) učiteľ (Cena mesta 2004), **Rudolf Rybár** (1928 - 2017) člen miestnej rímskej komunity, ktorý viedol príkladný život (Cena mesta 2004). **Jenő Somody** (1934 - 2020) známy miestny športovec, (Cena mesta 2006), **Pál Košťenský** (1940 - 2020), dlhoročný riaditeľ ZUŠ a významný talentovaný hudobník - klavirista (Cena mesta 2008). **Mgr. Gizella Zabó** (1941 - 2016) učiteľka, niekoľko rokov bola aj poslankyňou v bývalom Československom parlamente, **László Szombathy** (1928 - 1996), učiteľ, aktivista Csemadoku (Cena mesta 2009), známa učiteľka **Aranka Pruszák** (1922 - 2002) (Cena mesta 2010), **Anna Ikrényi** (1927 - 2019) oddaná kresťanka z rímskokatolíckej komunity v Budulove (Cena mesta 2011).

Nezabudnuteľný duchovný pastier **ThMgr. Zoltán Gyüre** (1929 - 2020), náš „Zoli báči“, ktorého mal každý rád a ktorý popri svojej pastoračnej činnosti viedol dlhé roky aj ekumenické prednášky o Biblii (Cena mesta 2012). **PhDr. Ladislav Kučera, Csc.** (1926 - 2020), riaditeľ slovenskej základnej školy, neskôr gymnázia, ktorý zomrel minulý rok (Cena mesta 2013). O jeho pamiatku sa usilovne stará dcéra - lekárka, ktorá nám pri príležitosti nedožitých 95 rokov poslala príspevok o jeho pôsobení v Moldave.

Péter Halász

maďarčinu osvojil a zahrnul ju do svojho jazykovedného výskumu. Zo svojej praxe v Moldave napísal niekoľko článkov a štúdií, napríklad: Poznámky k vyučovaniu slovenčiny na školách s vyučovacím jazykom maďarským. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 8, 1962; Ako naučiť maďarských žiakov rod a číslo podstatných mien. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 9, 1962/63 alebo O zápore v slovenčine a v maďarčine. In: Z konfrontácie maďarčiny a slovenčiny. Red. F. Sima. Bratislava, SPN, 1977.

L. Kučera pôsobil neskôr aj ako riaditeľ Jazykovej školy na Kováčskej ulici v Košiciach. Z jeho vysokoškolského pôsobenia spomeňme vyučovanie slovenského jazyka, rétoriky a pedagogiky na viacerých fakultách Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. V rokoch 1960 - 1987 pôsobil ako odborný poradca Odboru školstva pre vyučovanie slovenského jazyka, v rokoch 1974 - 1986 ako člen umeleckej rady Štátneho divadla v Košiciach.

Jeho jazykovedná činnosť zahŕňala množstvo článkov i samostatné publikácie a skriptá: Všestranné jazykové rozborov slovenčiny (1968), Druhy jazykových rozborov slovenčiny (1971), O príčinách slabšej pripravenosti žiakov zo slovenského jazyka (1975), Zdokonaľme sa v spisovnej slovenčine - pre osvetových pracovníkov a učiteľov (1980), Rétorika I. - príručka pre poslucháčov Právnickej fakulty UPJŠ (1983), Rétorika II. - príručka pre poslucháčov Právnickej fakulty UPJŠ (1986), Výslovnosť desiatich európskych jazykov (1995). Venoval sa vybraným problémom slovenskej ortografie a morfológie, rétorike, fonetike, bol dlhoročným autorom rubriky Kultúra rodnej reči vo Východoslovenských novinách.

Zľava učiteľky: Brašková, Kučerová, Weisssová, Ivanišová.

PhDr. L. Kučera, CSc. ako herec v ochotníckom divadle.

Roku 1961 bol vyznamenaný titulom Vzorný učiteľ a ďalšími oceneniami. Pri príležitosti jubilea 90 rokov mu bola roku 2016 udelená Cena mesta Košice a Čestná cena predsedu Košického samosprávneho kraja. V ostatných rokoch ho ocenila medailou taktiež Matica slovenská a mesto Moldava nad Bodvou.

Ladislav Kučera je príkladom toho, že riaditeľ môže byť dirigentom aj doslova: nielen dirigentom školy a dirigentom hudobných telies, ale aj dirigentom harmónie, ktorá prevláda v školskom prostredí. Ďakujeme za jeho dielo, ktoré po sebe v Moldave zanechal!

Katarína Džunková
foto: rodinný archív

András Takács majster sveta v behu na 400 m

V dňoch 11. až 19. septembra 2021 sa v Srbsku konali Svetové školské športové hry v kategórii U15, na ktorých András Takács predviedol fenomenálny výkon a stal sa majstrom sveta v behu na 400 m. Pätnásťročný atlét z Moldavy nad Bodvou sa venuje behu už viac ako 7 rokov. Aktuálne súťaží vo farbách Athletic Legion Clubu.

Na majstrovstvách sveta Andrása sprevádzal jeho tréner Norbert Pecze. Mladý talentovaný športovec v behu na 400 m zvíťazil s časom 53,33 sekúnd, o jedinú stotinku bol rýchlejší ako Armando Portillo z Mexika. Atlét súťažil aj v štafetovom behu na 4x100 m, kde slovenská výprava získala bronzovú medailu, súťažil aj v štafete so Švédmi a vybojovali si

krásne 2. miesto hneď za tímom z Namíbie.

András je tiež niekoľkonásobným národným šampiónom v cezpoľnom behu aj v individuálnych disciplínach. Už v rokoch 2017 a 2018 sa predstavil na medzinárodných pretekoch v Poľsku, odkiaľ sa vrátil so striebornými a bronzovými medailami. Jeho cieľom je kvalifikácia na XVI. letný Európsky olympijský festival mládeže (EYOF), ktorý sa uskutoční v roku 2022 v Banskej Bystrici.

Andrásovi srdečne gratulujeme k získaným trom medailám z majstrovstiev sveta a prajeme veľa športových úspechov.

Beáta Šváb
foto: redakcia

Od októbra sa v meste váži odpad

1. októbra 2021 mesto spustilo prevádzku certifikovanej mostovej váhy. Prístroj sa nachádza v areáli Správy mestskej zelene a slúži na váženie všetkých druhov odpadov. Na váhu, jej montáž, certifikáciu a ostatné zariadenie vyčlenilo mestské zastupiteľstvo necelých 30 000 €. Zemné práce boli financované zvlášť.

Nová váha má okrem spoľahlivého váženia priniesť aj presnú evidenciu vyvezeného odpadu. Zberová spoločnosť Kosit doteraz fakturovala odvoz podľa objemu zberných nádob. Po novom sa vozidlá zberovej spoločnosti odvážia pred zberom zmesového komunálneho odpadu a separovaného odpadu. Následne po ukončení zberu sa odvážia znova a zberová spoločnosť bude fakturovať len za reálne odvezený materiál na základe vážnych lístkov. Mesto bude mať vďaka tomu lepšiu predstavu o finančných prostriedkoch potrebných na vývoz.

Počnúc prvým októbrovým dňom nastala organizačná zmena aj pri odovzdávaní drobného stavebného odpadu. Odpad z rekonštrukcie bytov

a domov je možné odovzdať na Zbernom dvore na Hlavnej 127 v prevádzkovom čase od 8.00 do 16.00 hodiny každý pracovný deň. Vyvezený materiál nesmie obsahovať plechovky od farieb, lieky, chemikálie, strešnú krytinu s obsahom azbestu alebo iné nebezpečné látky. Následne sa odpad odváži a vydá sa vážny lístok, s ktorým je potrebné sa dostaviť do pokladne Mestského úradu na Bartalosovej 16. Na základe skutočného množstva je potrebné zaplatiť poplatok za zneškodnenie odpadu vo výške 0,05 € za 1 kg drobného stavebného odpadu. Zberný dvor je určený len pre obyvateľov mesta Moldava nad Bodvou. Podnikatelia a firmy musia mať zmluvný vzťah priamo so zberovou spoločnosťou.

Produkcija odpadu u nás rastie každým rokom. Cenu za jeho vývoz a zneškodnenie ovplyvňuje okrem množstva aj miera separácie. Občania môžu cenu výrazne ovplyvniť svojím spoľahlivým prístupom k separácii a znížením vzniku odpadu.

Beáta Šváb
foto: redakcia

Premena kultúrneho domu

Krôčik späť k dejinám mesta má viac než 100 (k)rokov a dôstojné miesto v kultúrnom stánku

Koncom októbra 2021 bola do budovy Kultúrneho domu v Moldave nad Bodvou nainštalovaná krásna štuková výzdoba - veľkoplošná kópia mestského erbu. Priestor vynovenej veľkej sály bol označený „podpisom mesta“ - na dôstojnom mieste, ktoré každý vidí a ktoré mu právom patrí.

Ale odkiaľ táto podoba erbu pochádza? Je pôvodná? Snaha preskúmať dejiny mesta, v ktorom žijeme, je rovnako povznášajúca a vzrušujúca ako spoznať vlastných predkov, mať svoj vlastný rodokmeň.

Pečatidlá a erby mesta Moldava nad Bodvou sa zachovali od 15. storočia v rozličných formách, ale hlavný symbol zostáva vždy nemenný. Je to biela holubica - v mnohých vyobrazeniach s výraznou gloriolou. Je to odkaz na kostol, ktorý je zasvätený návšteve Ducha Svätého a odpustová slávnosť sa dodnes v Moldave koná na jeho sviatok - na Turíce.

Predpokladá sa, že najstaršie zobrazenie pochádza zo 14. storočia. Pečatidlá sú známe viaceré, erb bol oficiálne schválený župou v roku 1906. Najznámejší je však erb, ktorý sa nachádza na budove mestského úradu, kde je len holubica spredu s gloriolou nad hlavou.

Erb mesta, ako ho dnes poznáme a používame, je relatívne mladého dáta. Je to štylizovaná strieborná holubica s otočenou hlavou a zlatým zobákom v modrom štíte, ovenčená dvoma prekríženými zlatými klasmí. Bol zverejnený v heraldickom registri 6. júna 1985.

Inšpiráciou k zhotoveniu tohto súčasného erbu ako aj štukovej kópie v kultúrnom dome bola nedatovaná freska, ktorá zdobí reprezentačnú historickú sieň tzv. „piano nobile“ bývalého župného domu v Košiciach. Táto budova sídli na Hlavnej 122 a za socializmu bola ideologicky premenovaná na Dom Košického vládneho programu. Dnes je to sídlo Východoslovenskej galérie.

V priestoroch historickej siene sa konali zasadnutia Abovsko-turnianskej župy až do roku 1928. Cennou pripomienkou tohto obdobia je klenba zdobená štukovou ornamentikou a malbou. V iluzívnych arkádach sú namalované erby bývalej župy a niektorých jej miest a obcí.

Medzi nimi aj erb nášho mesta označený štítkom: Moldava n/B.

Tu sa však vynára otázka: je to naozaj historický erb, ak je označený názvom mesta, ktorý sa používal až od roku 1928?

Odpoveď nájdeme v reštaurátorskom výskume, ktorý realizoval v roku 2009 až 2011 Mgr. Peter Gomboš - akademický maliar a reštaurátor.

Miestnosť prešla viacerými úpravami. Pôvodne kláštorňa klenba mala zdobený strop, neskôr v roku 1836 pribudla galéria. Erby však boli súčasťou výzdoby siene už od 19. storočia. Po vzniku Československej republiky, po roku 1918, vznikla požiadavka na opravu jednotlivých

znakov štátnosti ako aj na opravu názvov erbov v úradnom jazyku. Znak sa so zmenou režimov upravovali aj neskoršie.

Zaujímavosťou o mestskom erbe je ešte viac a stoja za to, aby sme ich spoznali.

Jana Kováčsová

Zdroje: Peter Halász, Východoslovenská galéria Košice, Krajský pamiatkový úrad Košice, Peter Gomboš, Heraldický register SR

Pečatidlá a erby mesta v zrkadle času

Pečatidlá a erby mesta Moldava nad Bodvou sa zachovali z 15. storočia, zo 17. storočia (2x), z 18. storočia, z 19. storočia (4x) a neskôr z 20. storočia.

Erb mesta Moldava nad Bodvou sa v stredoveku viackrát zmenil, ale iba v spôsobe zobrazenia. Obsahom ostal nemenný od svojho vzniku. V centre každého zobrazenia sa nachádza symbol Ducha Svätého - holubica - od istého času už s výraznou gloriolou. Je to odkaz na starý kostol mesta, ktorý je od počiatku zasvätený Duchu Svätému, resp. návšteve Ducha Svätého. Jeho sviatok, teda aj odpust, je na turíčný sviatok. Najstaršie zobrazenie erbu sa nachádza na pečatidlách. Tie nájdeme v Štátnom archíve Maďarska, ako

aj v slovenských archívoch. Predpokladá sa, že najstaršie zobrazenie pochádza zo 14. storočia, kedy sa už Moldava označuje ako mesto. Známe sú zobrazenia pečatidiel Moldavy z rokov 1634, 1775 - 1778, 1776, 1839, 1863, 1866 - 1870. Erb mesta sa nachádza aj na budove Mestského úradu, ako aj na strope Župného domu v Košiciach (tam vo farebnej maľovanej forme). Na jednom pečatidle zo 17. storočia je holubica zobrazená z profilu. Ferdinand II. v roku 1634 vydal listinu, v ktorej potvrdil niektoré výsady Moldavy, o. i. aj „dávnejšie používaný znak“ obsahujúci holubicu s gloriolou.

Súčasný erb mesta nesie v sebe silné znaky socializmu. Pochádza z roku 1985. V modrom štíte je zobrazená strieborná holubica so zlatým

zobákom, ktorá má hlavu odklonenú na pravú stranu (tak ako aj na starších zobrazeniach) a na dvoch stranách má dva zlaté pšeničné klasy. Centrálna postava Ducha Svätého stratila glóriu.

Dnes je mestskou časťou Moldavy nad Bodvou aj Budulov, ktorý v sa v minulosti zlúčil z častí Malého a Veľkého Budulova. Na začiatku novoveku mal aj Budulov svoj vlastný erb.

Peter Halász

Niektoré pramene:

NOVÁK, Jozef: Pečate miest a obcí na Slovensku I., 2008

NOVÁK, Jozef: Slovenské mestské a obecné erby, 1972

Pečate a ich používatelia. Zost. Júlia RAGAČOVÁ, 2007

Heraldika na Slovensku. Zost. Milan ŠIŠMIŠ, 1997

15. st., Moldava n/B; mestečko

Názov nášho mesta prešiel vývojom ovplyvneným historickými aj politickými udalosťami

Skúmajúc históriu nášho mesta a pôvod jeho pomenovania som sa, okrem známych historických názvov hlavne v maďarskom (Sepsy, Sepzy, Szepsi), ale aj v nemeckom jazyku (Moldau), po prvýkrát stretol so slovenským pomenovaním Moldova na mapách Uhorska, ktoré pochádzajú z prvej polovice 18. storočia. Na mape Uhorska z Paríža z roku 1717 je uvedené naše mesto ako Moldova, a tak isto na mape z Amsterdamu z roku 1730. Okrem týchto dvoch máp som sa s podobným pomenovaním stretol ešte na jednej mape, ale tá nebola presne datovaná, no vzhľadom a kvalitou vyhotovenia ju tiež bolo možné datovať na prelom 18. a 19. storočia. Na nej bolo naše mesto uvedené ako Moldava.

Veľký zvrät v pomenovaní nášho mesta nastal po rozpade monarchie, vzniku Československej republiky v roku 1918, definitívnom vymedzení štátnej hranice Československej republiky na juhu Slovenska a následnom podpise Trianonskej mierovej zmluvy. Počas jedného zo stretnutí so Stibrányi Guszti báčim som sa ho opýtal, ako to vlastne s premenovaním a poslovenčením názvu mesta bolo. Podľa jeho rozprávania vraj československá štátna správa automaticky prijala za svoju slovenskú verziu nemeckého názvu Moldau, čiže Moldava. Nastal však problém. V Československej republike by tak boli Moldavy dve. Naša Moldava a Moldava, ktorá sa nachádza v severozápadných Čechách v Krušných horách. Prvotný návrh zmeny pomenovania nášho mesta mal byť Slovenská Moldava. Na to sa

však údajne vtedajšie vedenie mesta ohradilo s námietkou, že Moldava nikdy nebola slovenská a navrhli názov Maďarská Moldava. S tým však nesúhlasila československá štátna moc a ako riešenie problému bol určený názov Moldava

na Slovensku. Tento názov sa v oficiálnej československej agende používal do roku 1928, kedy bol zmenený na Moldava nad Bodvou.

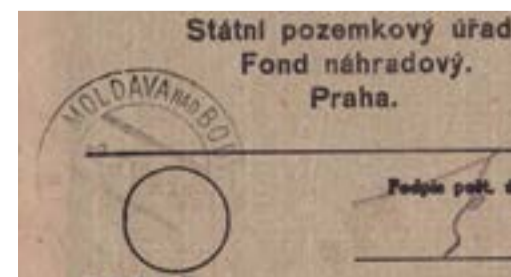
Neviem, do akej miery sú uvedené fakty pravdivé, no nemám dôvod spochybňovať informácie, ktoré som získal od Guszti báčiho. Jeho tvrdenia však možno doložiť fragmentami z poštovej histórie, ktorou sa zaoberám:

Odborná literatúra uvádza, že k zmene pomenovania na Moldava na Slovensku došlo v roku 1920. Pošta v našom meste však ešte koncom marca 1921, čo je skoro 2 a pol roka od vzniku Československej republiky, používala jednokrúhlovú pečiatku s nápisom Szepsi.

Zmenený názov dokumentuje poštová poukážka s československou pečiatkou Moldava na Slovensku z marca 1923. Takže k zmene poštových pečiatok došlo niekedy v rozmedzí týchto dvoch dátumov medzi aprílom 1921 a marcom 1923.

Tak isto sa v odbornej literatúre uvádza, že zmena pomenovania mesta na Moldavu nad Bodvou nastala v priebehu roka 1928. Poštová pečiatka s pomenovaním Moldava nad Bodvou však pošta začala používať až medzi septembrom a októbrom v roku 1929.

Jozef Džubák

Pramene:

Ing. E. Votoček - Monografie československých známek

16. díl II. svazek

Ing. E. Votoček - Monografie československých známek

17. díl II. svazek

Gudlin T. - Magyaország klasszikus postabélyegzői

Večné Deti sa „vymalujú“ z emócií

Niektorí ľudia sa mentálne postihnutých doslova boja - považujú ich za ľudí so stigmi

Už 14 rokov funguje v Moldave nad Bodvou nezisková organizácia Večné Deti. Jej cieľom je integrácia dospelých mentálne postihnutých do spoločnosti, udržiavanie ich duševnej formy a tiež aspoň čiastočné odbremenenie ich rodičov od každodennej opateri.

„S myšlienkou takejto neziskovky prišla moja mama, ja som jej pokračovateľkou. Kedysi sme sa volali Zachraňujeme životy, lebo pod nás patrila aj lekárska služba prvej pomoci, ktorá ale bola zrušená. Preto sme sa premenovali na Večné Deti a nezisková organizácia prevádzkuje domov sociálnych služieb s ambulantným pobytom pre mentálne postihnutých,“ hovorí Mgr. Diana Hronecová, riaditeľka n. o. Večné Deti v Moldave nad Bodvou.

Nezisková organizácia založená mestom Moldava nad Bodvou vznikla v roku 2007 a ako domov sociálnych služieb s ambulantným pobytom poskytuje svoje služby posledných osem rokov. „V súčasnosti je tu 10 „detí“, ako ich voláme vo veku od 21 - 38 rokov so stredne ťažkým stupňom postihnutia, Aspergerovým a Downovým syndrómom a detskou mozgovou obrnou. Máme u nás aj jednu hluchonemú klientku. Väčšinou sú u nás ambulantne od 8.00 - 16.00 hod., ale máme aj takých, ktorí naše zariadenie navštevujú už 14 rokov. Všetci pochádzajú z Moldavy a blízkych obcí - Jasova, Poproča, Mokraniec a Drienovca,“ predstavuje riaditeľka domov sociálnych služieb. Vraví, že ich klienti majú svoj svet, svoju bublinu, v ktorej žijú svoj každodenný život. „V našom zariadení sa snažíme našich klientov socializovať, a to najmä v samoobslužných činnostiach, snažíme sa rozvíjať ich pracovné zručnosti formou aktivít počas celého týždňa. Riadime sa heslom: „Sme iní, nie horší. Chceme žiť s vami, nie vedľa vás!“

Nakupujú, hrajú bowling a kamaráti sa so žiakmi miestnych škôl

„S „detmi“ chodíme do mesta. Chceme, aby sa integrovali medzi ostatných ľudí a rozumeli tomu reálnemu životu vonku. Takto dosiahneme, aby spoznávali svet a pripravili sa na život. Vzali sme ich napríklad na nákupy, aby vedeli, ako to funguje. V predajni sme, samozrejme, boli s nimi, ale nakupovať sme ich nechali samých. Učíme ich socializácii, samostatnosti. Napríklad, keď sa nadesiatujú alebo naobedujú, idú za sebou umyť riad. U niektorých je to samozrejmosť, u iných nie, tak sa to musia naučiť. Čo sa týka zručností, majú veľmi radi skladanie puzzle a navliekanie korálok, z ktorých teraz vyrábame vianočné ozdoby. V letnom období sa staráme

o kvetinovú a úžitkovú záhradu. Veľmi radi pozerajú rozprávky, tie im púšťame väčšinou v piatok. Najviac sa tešia, keď k nám do zariadenia príde návšteva. Keby sa dalo, tak by návštevy prijímali stále. No, žiaľ, kvôli covidu sme toto museli obmedziť.“

Diana Hronecová rozpráva aj o ďalších aktivitách. „Oslovili sme základné školy, Gymnázium Štefana Moyzesa, Základnú umeleckú školu, s pani riaditeľkou Fehérovou máme dlhodobú spoluprácu. Ide tiež o integráciu a my ju voláme dva svety. Táto spolupráca

našich prác v Inkubátorovom dome. A potom budeme mať vonku stretnutie so študentami a ako hostia vystúpia nevidiaci rapperi Heño a Noro Wilnrotterovci zo skupiny NH6. Čo veľmi potrebujeme, sú nové priestory, o ktoré sme požiadali nášho zakladateľa, pretože do týchto, v ktorých sme teraz, sa už nezmestíme. Máme podporu od zastupiteľstva aj pána primátora, snáď to nebude problém,“ oboznamuje nás s plánmi Diana Hronecová.

Natália Novotná
foto: Večné Deti

funguje už približne tretí rok. Stretávame sa pravidelne s tým, že máme rôzne aktivity, napríklad sme boli spolu na bowlingu... Je dôležité, aby aj študenti vedeli, ako sa správať k mentálne postihnutým. Spolupráca so školami je výborná, to musím pochváliť. Nevznikajú žiadne konflikty alebo že by sa od našich „detí“ študenti nejako odťahovali, pretože niektorí

ľudia sa mentálne postihnutých doslova boja. Medzi študentmi a našimi „detmi“ sa vytvoril veľmi pekný, kamarátsky vzťah, spolupráca sa veľmi vydarila.“

Namalujú svoje emócie

Veľmi zaujímavým projektom sú Biele plachty. „Prostredníctvom pána primátora Borovského nás oslovilo OZ Feman Eduarda Buraša. „Deti“ svoje emócie vyjadria na bielych plachtách temperovými alebo akrylovými farbami.“ Tento projekt nielenže podporuje kreativitu, ale prezentácia týchto výtvarných diel na verejnosti pomáha odstraňovať bariéry medzi nimi a ich zdravými rovesníkmi. Práce budú vystavené v decembri. „Presne na Mikuláša máme naplánovanú akciu s Mestským kultúrnym strediskom v Moldave nad Bodvou, ktorej súčasťou bude výstava

Otázka pre:

Ing. Roland Cingel - predseda správnej rady Večné Deti n.o. a predseda Komisie pre sociálne veci, bytové otázky a zdravotníctvo

Aký je Váš názor na potrebu rozšírenia kapacity a skvalitnenia služieb pre Večné Deti?

Požiadavka n.o. Večné Deti je opodstatnená. Zaoberali sme sa tým na správnej rade a spoločne zdieľame názor, že do budúcnosti by bolo vhodné zväčšiť kapacitu toho zariadenia, ako aj rozšíriť možnosti poskytovania služieb o telovýchovné a terapeutické aktivity pre jej klientov. V prvej fáze je potrebné špecifikovať požiadavky, aké konkrétne služby by sme vedeli zabezpečiť, dimenzovať to priestorovo aj kapacitne a nájsť vhodný priestor, kde by ich bolo možno umiestniť.

Myslím, že môžem prisľúbiť za poslanecký zbor, že budeme ústretový k tomuto zámeru a ak sa podarí nájsť vhodnú dotačnú schému, že pomôžeme všetkými svojimi kapacitami k podaniu projektu.

Na všetkých deťoch v meste nám záleží - vrátane tých „večných“.

Kino - priestor, ktorý nás spája

Kde bolo, tam bolo, bolo raz jedno kino...

Každá budova nesie v sebe históriu mesta. Výnimkou nie je ani budova stojacia za Domom kultúry v Moldave nad Bodvou. Vieme, že najprv v nej bola stajňa a vozovňa, potom dlhý čas v nej fungovalo kino a naposledy slúžila ako skúšobná miestnosť pre hudobníkov. V posledných desaťročiach tieto priestory utíchli a zostali opustené. Ale onedlho sa do nej vráti život, nakoľko o niekoľko týždňov sa začne s jej rekonštrukciou. Premení sa na knižnicu a mládežnícke komunitné centrum. Oslovili sme obyvateľov Moldavy nad Bodvou s otázkou, aké spomienky sa im viažu k týmto priestorom.

István Budovský: „Lístky predávala teta Pergely a kontroloval ich ujo Szciranka. Ujo Szciranka mal vždy pri sebe baterku a pokiaľ sa počas premietania niekto správal neslušne, tak ho z miestnosti vyvedol. Musím sa priznať, že niekedy sme po zemi schválne kotúlali sklenené fľaše, aby sme ho nahnevali. Flaša sa kotúlala poriadne nahlas, avšak v tme nebolo možné zistiť, kto ju pustil. Pamätám si, že Imre Fecske, bol takým malým šéfom v kine. Premietateľom bol Jozef Kitka.“

Porozprával nám aj to, že zo školy chodili učitelia pravidelne kontrolovať to, aby žiakovi nepúšťali do kina na mládeži neprístupné filmy. Najradšej mal filmy s Bud Spencerom.

„V kine boli aj miesta na státie. Aj ja som si pozrel niekoľko filmov postojacky. Ak by som to porozprával svojim deťom, tak by ma teraz

vysmiali.“

Gábor Köteles sa do Moldavy nad Bodvou nastáhoval ešte ako dieťa v 70. rokoch minulého storočia. Ihneď si obľúbil kino, nakoľko miloval filmy. Ako hovorí „dodnes mám v nose typickú olejovú vôňu podlahy. Pamätám sa aj na to, že sa kúrilo kachlami a v tme bolo vidieť rozžeravený vrch kachlí.“ Prezradil nám aj to, že okrem filmov o Indiánoch, mu ostal v pamäti film Čeluste a E.T. - Mimozemšťan.

„Keď sa premietal film Čeluste, bolo tam veľmi veľa ľudí a už pred kinom sa navzájom strašili.“

Keď sme sa ho opýtali, aká atmosféra panovala v kine, tak sme sa dozvedeli, že pokým sa obraz na plátne zaostril, ľudia pískali a kričali, že „je hmľa!“

Aj **Béla Remák ml.** si spomína na film Čeluste. S úsmevom nám porozprával:

„Keď ma otec ako 5-ročného zobral na film Čeluste, tak pri každej hrôzostrašnej scéne sa všetci diváci naraz opreli dozadu a bolo počuť, ako celý rad sedadiel praská.“

V spomienkach sa mu vynárajú aj ďalšie filmy: Winnetou, Indiana Jones a westerny. Spomínal aj jeden sovietsky film, len si nevedel spomenúť na

jeho názov.

„Pamätám sa, že jeden chlap mal k ruke pripútanú putami aktovku a spadol do mora. Musel zápasíť so žralokmi.“ Béla Remák prezradil, že vďaka priestorom obrazu, hĺbke obrazu a basovému reproduktoru oveľa radšej chodieval na filmy do kina, ako by ich mal sledovať v čiernobielom televízore. Keď sme sa ho pýtali na vtipné zážitky, tak si spomenul na tieto: „Premietali film, Zlatokopovia na Aljaške, ktorý v Moldave nad Bodvou skomolene preložili do maďarčiny ako Aranykopók Alaszkában (Zlatí poliši na Aljaške). Takto to hlásili aj v mestskom rozhlas (smeje sa).“ Ďalej spomína, že v meste sa povrávalo, že počas premietania filmu Winnetou niekto hodil vreckový nožík do plátne.

Vyhľadal som aj **Aloja Žigu**, ktorý tu pracoval ako premietateľ v 80. rokoch. Dozvedel som sa, že počas jeho éry striedavo pracovali dvaja premietatelia. Alojz Žiga najprv chodil len na stanicu pre kotúče filmov, ale potom „pán Boros, vedúci kina, videl, že som spoľahlivý a poslal ma do Bratislavy na kurz. Som mu za to vďačný.“ Prezradil, že to „nebola ťažká práca, len bolo treba byť ostražitý. Premietali sme na dvoch strojoch a museli sme sledovať koniec kotúča, aby sme včas zapli druhý stroj tak, aby diváci nič nezbadali.“ Nakoniec dodal, že mal veľmi rád svoju robotu, lebo tá robila radosť nielen jemu, ale aj divákovi.

Szabolcs Köteles

foto: redakcia

Posledný premietateľ

Pál Stromp bol človekom, ktorý premietal film v kine v Moldave nad Bodvou ako posledný. O slovo sme požiadali aj jeho:

Ako si sa stal premietateľom?

Po zmene režimu som pracoval na Mestskom úrade ako administrátor. Jedného dňa mi povedali, že ak si zoberiem premietanie filmov na starosti ja, tak kino ostane funkčné, ak nie, tak ho zatvorí. Tak som to prijal. Predtým pracovali v kine 4-5 ľudí. Ja som robil všetko sám. Išiel som po film, nastavil som premietanie, potom som išiel predávať lístky a vpúšťal ľudí dovnútra, premietol som im film a nakoniec som kino popratol.

Odkiaľ ste dostávali filmy?

- Filmy sa prepravovali po železnici. Malo to veľmi dobrú logistiku. Distribútor filmov dal vždy dopredu jednu tabuľku, že kedy a o aký film

môžeme požiadať a my sme mali nahlásiť, že kedy a ktorý film chceme „zobrať“ z vlaku. Obyvatelia Moldavy nad Bodvou sa ešte určite pamätajú, že sme chodili po filmy na stanicu s malou károu.

Vymenoval by si niekoľko filmov, ktoré si ty premietal?

Vtedy sa premietali filmy so Schwarzeneggom, napr. Terminátor alebo Barbar Conan. V tom čase v Moldave nad Bodvou už chodilo do kina veľmi málo ľudí, ale keď prišli tieto filmy, tak sme ešte museli priniesť zvlášť lavičky z kultúrneho domu, lebo kapacita 250 miest nebola postačujúca. Predali sme aj lístky na státie.

Čo pre teba znamená kino v Moldave nad Bodvou?

Počas môjho detstva sa v Moldave premietalo aj na viacerých miestach. V „starom pionierskom dome“ sa každú nedeľu premietali rozprávky napr. No počkaj, zajac! Bolo to úplne zadarmo,

každú nedeľu. Zo samotného kina sa pamätám na Winnetou a na filmy s Bud Spencerom.

Prečo sa muselo kino zavrieť?

Lebo z roka na rok prichádzalo do kina menej ľudí. Boli aj také filmy, ktoré sme nemohli premietat, lebo sa nepozbieralo ani 10 ľudí. Prišli satelitné prijímače, videoprehrávače a zrazu každý pozeral filmy doma a sám.

Áký si mal pocit pri poslednom premietaní?

Smutný. Veľmi som to ľutoval. Z mesta sa vytratila časť kultúry. Dňa 29. decembra 1992 sme premietali film so Schwarzeneggom, 30. decembra sa premietal film Votrec 3. To bolo posledné premietanie. Do dnešného dňa sa mi sníva o kine. Stojím v premietacej miestnosti a beží film.

Szabolcs Köteles

foto: redakcia

Premárnená príležitosť alebo len dobrá párty?

O slovo sme požiadali Víla Hodermarského, aby nám predstavil hudobnú skupinu Artless, ale samozrejme, reč bola aj o budove kina.

Prosím ťa, porozprávaj v krátkosti, kto bol Artless?

Artless bola hudobná skupina z Moldavy nad Bodvou. Najprv sme hrávali známe piesne na rôznych plesoch a zábavách, ale v roku 1991 sme si vytvorili vlastnú hudobnú skupinu, lebo sme chceli hrať pôvodnú tvorbu. Od začiatku sme boli úspešní. V roku 1992 sme skončili na druhom mieste v súťaži Košický zlatý poklad, radi sme chodili do Želiezoviec, tam sme vyhrali v rôznych kategóriách. Zúčastnili sme sa aj Rock FM Festu. Okolo roku 1995-96 sme rozmýšľali o vlastnom cédečku. Nakoniec sme piesne nahrávali v bratislavskom vydavateľstve Relax, len, žiaľ, pred vydaním CD sa vydavateľstvo dostalo do finančných problémov a náš materiál predali inému vydavateľstvu, ktoré však nedodržalo zmluvu. V roku 1998 sme opäť vyhrali v súťaži Košický zlatý poklad, avšak znovu sme mali smolu, lebo medzičasom sa zrušila Bratislavská lýra, a preto sme už vystúpiť nemohli. Na začiatok nového tisícročia sme začali strácať motiváciu, rytmická rocková hudba už nebola v móde a kapela sa v roku 2002 rozpadla.

Čím bol pre teba Artless? Premárnená príležitosť

alebo len dobrá párty?

Aj - aj. Nemyslím si, že by bol niekto medzi nami, kto by nerád spomínal na toto obdobie. Veľmi dobre sme sa bavili. Veľa sme hrali a strašne veľa skúšali. Boli sme veľmi zohraná skupina. Ale mám v sebe aj horkosť, lebo ten štýl hudby, ktorému sme sa venovali, sme nerozvíjali v najlepšom období. Henry Tóth - známy slovenský gitarista - ukázal naše nahrávky viacerým a všetci mu povedali, že keby sme s tým prišli v 80-tych rokoch, tak skupina Team by sa mohla schovať. Povedzme, že je to asi prehnané, ale tak či tak šanca celoštátneho úspechu sa nám nakoniec vyšmykla z rúk.

Máš pocit, že ste zažívali aj úspechy?

Dúfam, že to nevyznie, že som namyslený, ale renomovaní hudobníci cítili vo viacerých našich skladbách takpovediac možnosť svetových slágov. Mali sme potenciál, to je jasné.

Áký ste mali vzťah k budove kina, v ktorej ste nacvičovali?

Veľmi sme sa viazali k tomu miestu. Na začiatku sme totiž nemali stabilnú skúšobňu. Pamätám sa, že keď sme sa začali dohadovať o tom, či by sme nemohli skúšať v kine, vtedy bola ešte vedúcou kultúrneho domu Márti Tóth. Ona s tým aj súhlasila. Onedlho nastúpila na jej miesto Jana Kováčsová, ktorá nám potom po celý čas bola

veľmi nápomocná. V meste si uvedomovali, že sa snažíme reprezentovať mesto, takže od polovice 90. rokov sme už skúšali v kine. Bolo potrebné opraviť elektrickú sieť, nemali sme kúrenie, vykurovali sme elektrickými radiátormi. Napriek tomu aj v lete, aj v zime sme neustále skúšali.

Konkrétne v ktorej časti budovy ste skúšali?

Samozrejme nie v miestnosti hľadiska, ale v hornej časti, odkiaľ sa premietalo. V premietacej miestnosti.

Nebolo deprimujúce skúšať to v prázdnom kine?

Nepovedal by som, že to bolo deprimujúce. Hoci bola dosť tma, ale ja som sa tam vždy cítil dobre.

Kolko rokov ste tam chodili?

Sedem - osem rokov, niekoľkokrát do týždňa. Ja som tam bol skoro každý deň, lebo okrem spoločných skúšok som tam sám chodil hrať na gitare. Niekedy sme tam pozvali aj iných hudobníkov. Boli tam aj také jam session party. Boli to pekné časy.

Artless

Pôvodné zoskupenie: Imre Nagy - bicie, Tibor Vizlai - sprievodná gitara, spev, Attila Bodnár - basová gitara, Vílo Hodermarský - sólová gitara. Zmeny: vstúpil Víli Csontos - spev, Ďodo Cingel - basová gitara, vystúpil Attila Bodnár.

Szabolcs Köteles

foto: osobný archív

Budúcnosť kina má nádhernú paletu

Projekt s názvom Priestor nás spája získal koncom mája podporu z výzvy z Nórskeho finančného mechanizmu vo výške 616 520 €. Celkové oprávnené výdavky projektu činia 725 318 € a mesto bude tento projekt spolufinancovať vo výške 15 % t.j. 108 798 € z rezervného fondu. V týchto dňoch sa pripravuje podpis zmluvy.

Priamym a viditeľným cieľom projektu je zriadenie multifunkčného centra pre deti a mládež, ktoré bude koordináčnym centrom pre ďalšie centrá, ktoré pracujú s mládežou a deťmi v Moldave nad Bodvou a okolí.

„Budeme mať centrum, v ktorom môžeme prezentovať základné myšlienky viažuce sa k histórii, tradíciám - starším aj novodobým. Vieme tam predstaviť ľudí, ktorí pre mesto niečo znamenali alebo urobili. Dôležité je, že toto všetko ukážeme deťom, mladým ľuďom, aby mali pocit hrdosti a možno ich aj niečo z majstrovstva našich predkov naučíme“ - rozvíja základnú víziu práce centra primátor mesta Moldava nad Bodvou Slavomír Borovský.

Rekonštrukciou bývalého kina tak vznikne na prvom podlaží vstupná hala, multifunkčná hala, ktorá bude slúžiť ako jazykové centrum, knižnica, mediálna knižnica, sklad a hygienické

zariadenia. Na druhom podlaží bude galéria, čítareň a ďalšie miestnosti pre návštevníkov aj personál. Celková rekonštrukcia počíta aj s vonkajšou terasou a prístavbou - tie sú však zahrnuté v 2. etape, ktorá nie je súčasťou tohto projektu. Všetky priestory budú vhodným miestom pre neformálne stretnutia a zmysuplné trávenie voľného času.

Cieľom projektu je zlepšenie úrovne komunikácie a spolupráce existujúcich centier venujúcich sa deťom a mládeži v Moldave nad Bodvou a okolí a zabezpečenie vysokokvalitných služieb v rôznych oblastiach.

Projekt má osem rozvojových aktivít zameraných na infraštruktúru, komunikáciu, šport, učenie, umenie a tradície. Výsledkom bude aj nová koncepcia rozvoja práce s mládežou.

V rámci projektu budú hlavné aktivity okrem mesta Moldava garantovať aj traja ďalší partneri: Cirkevná spojená škola - Egyházi iskolaközpont, mesto Medzev a občianske združenie BAFF SA.

Asociačnými partnermi projektu sú Komunitné centrum v Moldave nad Bodvou, Kultúrne centrum v Moldave nad Bodvou, Športový klub v Moldave nad Bodvou, Základná umelecká

škola v Moldave nad Bodvou, päť materských škôl v Moldave nad Bodvou, tri základné školy v Moldave nad Bodvou a Základná škola v Medzeve.

Projekt sa bude realizovať v priebehu 30 mesiacov od podpisu zmluvy.

Jana Kováčsová
foto: redakcia

Otázka pre partnerov projektu: Aká je Vaša úloha a čo očakávate od projektu?

Slavomír Borovský – primátor mesta Moldava nad Bodvou:

„Tento projekt bol podporený ako jeden z mála na Slovensku. Vďaka patrí všetkým zainteresovaným ako aj donorom. Od podania už uplynula dlhšia doba a covidový čas trochu zmenil naše plány. Zmenila sa dynamika projektu a tiež sa navýšil rozpočet na stavebnú časť a my sa s tým musíme vysporiadať. Ale zvládneme to. Mojou úlohou je rozmýšľať trochu ďalej a rád by som dokončil aj prístavbu k tejto budove. Máme už zhotovené štúdie, ako by to mohlo vyzeráť a teraz hľadáme vhodné dotačné schémy, z ktorých by sme to vedeli uskutočniť.“

István Nagy - riaditeľ Spojenej cirkevnej školy Bl. Sály Salkaházi:

„Boli sme radi a bolo nám ctou, keď nás mesto oslovilo k spolupráci na tomto projekte. V Údolí Bodvy žijú vedľa seba štyri národnosti: Mantáci, Slováci, Rómovia a Maďari. Teraz je príležitosť spojiť sa cez kultúrne a športové aktivity. Našou úlohou v projekte je, aby sme sa zblížili aj duchovne prostredníctvom duchovných cvičení, rozhovorov a prednášok.“

Matej Smorada - primátor mesta Medzev:

„Na projekte zriadenia Multifunkčného centra pre deti a mládež bude participovať aj naša Základná škola - Grundschule v Medzeve. Je prirodzené, že keď niečo spolu

robíme, podnikneme, keď sa stretneme, tak sa lepšie spoznáme a z aktérov projektu sa stanú priatelia. Pokiaľ hovoríme všeobecne o národoch, tak vravíme o Nemcoch, Maďaroch ... ale keď sa lepšie spoznáme, tak je to Feri z Moldavy, Miloš z Medzeva - už je to kamarát, priateľ - nie príslušník nejakej národnostnej menšiny.“

Rudolf Rusnák - občianske združenie BAFF.SA: „My by sme v projekte mali zastrešiť komunikáciu medzi rómskou komunitou a majoritou - máme s tým skúsenosti. Naša vízia je ukázať rómsku menšinu v inom svetle. Chceme ukázať, že aj Rómovia môžu rásť a môžu sa vzdelávať. Veríme, že prostredníctvom aktivít projektu vychytáme talenty, aby sme

majorite dokázali, že aj medzi Rómami môžu byť šikovní ľudia. A tiež aby sa rómske decká vymanili z toho prostredia, aby mali motiváciu, cieľ a chceli sa vzdelávať, študovať a rásť. To pôjde len ak spojíme školy, terénnu prácu, komunitné centrum a zasadíme sa za to všetci spoločne.“

Zdroj: Mestská televízia

MODROTLAČ - Džínsovina monarchie

Ľudové remeslá v súčasnosti prežívajú svoj návrat. Svet sa neustále zrýchľuje a ľudia hľadajú pokoj a úľavu práve v tradíciách našich predkov. Veď ako sa vraví – remeslo má zlaté dno. Príslovie konštatuje fakt, že kto je v niečom remeselne zručný, môže si byť istý, že bude mať zaistenú budúcnosť a zaiste sa užívi. Na zlaté dno siahli aj nadšenci z nášho mesta pod taktovkou PhDr. Jany Kováčovej spolu s partnerským mestom Encs. Moldava nad Bodvou totiž získala prostredníctvom programu cezhraničnej spolupráce SK-HU z Fondu malých projektov, ktorý na Slovensku zastrešuje Európske združenie územnej spolupráce EZUS Via Carpatia, na realizáciu projektu a podrobného etnografického a archívneho výskumu o modrotlačí v meste 41 160,61 eur. Spolufinancovanie projektu bolo vo výške 7 263,64 eur.

Po remeselníckych stopách...

„Zopár schátralých náhrobných kameňov na cintoríne, takmer stovky krásnych pečiatok v Kováčskej vyhni a miestny názov Tintafőző (tinta = atrament, főző = varit) dokazovali, že toto remeslo tu kedysi muselo mať svojich majstrov,“ uviedla PhDr. Jana Kováčová, manažérka projektu.

Znovu prežívaj...

Projekt skúmal výrobu modrotlače, ktorá bola 28. 11. 2018 zapísaná do reprezentatívneho Zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO - ako spoločný zápis Slovenska, Maďarska, Česka, Rakúska a Nemecka. Projekt dával príležitosť ju detailnejšie preskúmať v pohraničí medzi mestami Moldava a Encs v Above. Premyslenou kombináciou nástrojov odborných (výskum a konferencia), prakticko-vzdelávacích (workshop a vandrovka), popularizačných (výstava a medzinárodná súťaž) a kultúrno-kreatívnych (deň tradícií, suveníry a značka) oslovil a spájal rozličné skupiny obyvateľov v spádovej oblasti.

Premyslená stratégia...

Cieľom projektu bolo zmapovať, zdokumentovať a sprístupniť dve odevné remeslá - modrotlač a tkáčstvo, ktoré majú v mestách Moldava nad Bodvou a Encs tradíciu, a tak vzbudiť záujem jednotlivcov i záujmových združení o vlastnú identitu, hlbšie ju spoznať, popularizovať a odovzdať ďalším generáciám.

História spojená so súčasnosťou...

Po realizácii odborných výskumov o modrotlačí a tkáčstve v Above sa v Encsi uskutočnila odborná konferencia o remeslách v Above spojená s kultúrnym programom a ukázkami remesiel. Nadšenci modrotlače sa mohli zúčastniť vandrovky po modrotlačiarenských dielňach na Slovensku. Obrovským úspechom sa môže pýšiť medzinárodná súťaž na návrhy suvenírov s motívami moldavskej modrotlače.

Do súťaže prišlo rekordných 231 návrhov od 95 účastníkov z celého Slovenska.

Súťažné práce boli prekvapením nielen pre vysoký počet prihlásených žiakov a študentov, ale aj kvalitou návrhov, ktorá bola nad všetky očakávania. Mnohé návrhy boli také vynikajúce, že sa porota nakoniec rozhodla zaradiť 56 z nich do zlatého, strieborného a bronzového pásma. Najaktívnejšou bola škola umeleckého priemyslu z Košíc, ktorej študenti si odniesli aj najviac ocenení. Z týchto návrhov si vyhlasovatelia vybrali zopár nápadov a vzorov na zhotovenie suvenírov.

Pap, kypa, čiga, formštecher, grif, cúga...

Rozumiete týmto slovám? Tí, ktorí sa zúčastnili výstavy s poetickým názvom Zahalená v modrom 24. júna 2021 v F-klube MSKS, už určite áno. Etnografka Ľudmila Mitrová priblížila výrobu modrotlače a techniku reverznej tlače v historických súvislostiach. Svoje teoretické vedomosti prezentované na paneloch na výstave doplnila aj o výsledky aktuálnej etnografickej štúdie Moniky Bodnár o modrotlačiaroch v Above.

Výtvarníčka Tímea Tóthová riešila nielen pôsobivú vizuálnu stránku výstavy, ale tiež graficky vytvorila z pôvodných vzorov - štočkov fyzický aj digitálny vzorkovník, ktorý bol kedysi pre modrotlačiarenských majstrov niečo podobné ako dnešné katalógy firiem.

Spoluautorka inštalácie Andrea Lebocká sa zase „vyhrala“ s postupom výroby a vytvorila z

každej miestnosti modrotlačovej dielne a každého náradia miniatúrne kópie, aby proces výroby priblížila aj malým deťom, ktoré nevedia čítať.

Historik a Moldavčanov na výstave zaiste zaujal rodostrom modrotlačiarenského rodu Fink/Finkei, na ktorom teoreticky popracoval archivár Martin Bartoš. Dozvieme sa z neho napríklad, že Finkeiovci prišli do Moldavy zo Spišských Vlachov, že to boli evanjelici, že boli početnou a váženou rodinou, ktorá sa roztrúsila od New Yorku, cez Szatmárnémety až do dnešnej Pápy, kde doteraz sídli múzeum s fungujúcou modrotlačiarenskou dielňou. Je to prepojenie na Moldavu alebo len náhoda? Tieto a mnohé ďalšie otázky sa vynárajú už pre ďalších bádateľov a nadšencov pre modré remeslo.

života mesta, medzi deti a mládež. A tu (okrem zhotovenia - hračiek, ktoré sú už vo výrobe) očakávame aj aktivitu a nápady od pedagógov, študentov. Sme otvorení novým myšlienkam a s radosťou poskytneme všetky výsledky projektu - vzory, výskumy, informácie tým, ktorých toto modré remeslo nadchlo,“ dodáva PhDr. Jana Kováčová, manažérka projektu Modrotlač - džínsovina monarchie.

P.S.: „A ešte tak mať v Moldave modrú kaviareň. Tak to by sa mi splnil sen,“ prezradila zanietena koordinátorka. Je také úžasné, že aj v našom meste máme ľudí plných entuziazmu.

Iveta Klajberová
foto: redakcia

Na modrotlačiarenskej dialni...

„Projekt sa napriek pandémie realizoval veľmi dobre a všade si táto téma našla svojich priaznivcov - či to boli návštevníci výstavy, súťažiaci, ktorí navrhli naozaj originálne suveníry alebo ženy - účastníčky vandrovky. Všetci boli nadšení a dali nám množstvo nápadov, ako projekt rozvíjať ďalej. Jedna línia rozvoja je dlhodobá - program Opificium incognitum - Nezmáme remeslá. Pomocou viacerých aktivít chceme ďalej objavovať remeselnú tradíciu nášho mesta a okolia či už čizmárov, hrnciarov, garbiarov, ale aj menej známych remenárov, gombičkárov, klobúčnikov... je to nevyčerpatelná studnica. Ďalší zámer je označiť budovu, kde bola posledná modrotlačiarenská dielňa tabuľou, ktorá by bola reverzná a vychádzala by z našich autentických štočkov. Uvažujeme aj o Modrotlačiarenskej škole Edmunda Finkeia, kde by sa záujemcovia naučili vyrábať modrotlač. Poslednou, ale možno najdôležitejšou líniou je dostať tému viac do

A közlekedés városunkban évről-évre javul

Társadalmunk egzisztenciálisan függ a közlekedéstől. A nyilvánosság számára a közlekedés, mint olyan egy vitatott téma. Szepsiben a legégetőbb megoldatlan közlekedési problémák közé tartozik: a parkolás, az úthálózat és annak karbantartása. Bennünket is érintenek az ásatások és az útlezárások.

Városunkban október végén fejezték be az idei évre tervezett útjavításokat, melyet a városi önkormányzat hagyott jóvá. A Kertalja utca rekonstrukciója a Fő utca kereszteződésénél vette kezdetét, és a Kálvin utcai kereszteződésig tartott. A teljes felújított útszakasz hossza 923,65 m. A lakótelep lakói is örülhetnek az újonnan aszfaltozott útszakasznak, melyre az Észak utca 5-ös és 8-as szám közötti lakórészben, valamint a garázsok előtti részen került sor. Bodolló városrészben a kereszteződéstől kiindulva az egykori TSZ felé vezető útszakasz javítására került sor. A 95-ös és 100-as házszámok előtt is megvalósult az útburkolat cseréje, amelyre már nagy szükség volt, hisz az útszakaszt éveken keresztül csak kötörmelékkel javították ki. Szeptember végén a helyi utak kátyúinak javítása is befejeződött. Karbantartási munkálatokra került sor a Kálvin utcában az autóbusz- és vonatmegálló felé vezető útszakaszon, az Észak utcában az általános iskolától a lakótömbök irányába, és a hegy városrészben a Komenský utcában a Fábry utcához vezető kereszteződésig.

A közlekedési hálózat feladata az ingázók számára biztosítani a zökkenőmentes közlekedést. Szepsi és környéke örülhet, hogy Kassára immár gyorsabban és kényelmesebben utazhat a villamosított vasúti hálózatnak szétesését okozta. A rekonstrukció a Fő utca kereszteződésénél kezdődött és a Kálvin utca kereszteződésénél ért véget. A teljes felújított

a vasúti szakasz villamosítása

A program keretén belül lehetőség nyílik arra, hogy a vasúti hálózatot összekössék a Kassai Kerületi Önkormányzat Integrációs Közlekedési Hálózatával, és ezen belül megvalósulhat a vasúti megállók és állomások felújítása is. A vasúti hálózat korszerűsítése mellett fontos a környezetre gyakorolt pozitív hatás is, illetve a személy- és tehervonatok közlekedése is javulhat a villamosított szakaszon.

A Szepsi és Kassa közötti forgalmas útszakasz nemcsak a közlekedési hálózat minőségének változását igényli, hanem a saccai tömegközlekedés és a Kelet-szlovákiai Vasművek (USS) bejáratához vezető autóbusz-

összeköttetések és a vasúti közlekedés javítását is. Hosszú évek után 2021. december 12-től nő a Kassa felé induló vonatok száma, a jelenlegi 7 pár további 3 párral bővül. A tervezett új menetrendben további átszállási lehetőségek lesznek, amelyek lehetővé teszik a vonatok és az autóbuszok közötti átszállást. A módosított menetrendnek köszönhetően egy összehangban lévő közlekedési kapcsolat jön létre az autóbusz- és vonatmegálló (terminál) között, valamint javul a közlekedési szolgáltatás Szepsi város és a környező települések lakossága számára is.

Sváb Beáta
foto: szerkesztőség

Aranyosi Ervin:
A szeretetet nem pótolja semmi

"Mert a szeretetet nem pótolja semmi.
Ne hidd, hogy anélkül tudnál gazdag lenni!
Üres lenne szíved, meghalna a lelked,
csak azok gazdagok, kik szívből szeretnek.

Őrizd hát magadban a szeretet csodáját,
Viseld az arcodon, a mosolyod báját.
Ne sajnáld másoktól, oszd úton-útfélen!
Nyáron árnyat adjon, melegítsen télen..."

Két kérdés a Kassai Kerületi Önkormányzathoz

Tervezik az autóbusz és a vonat járatainak irányítását a terminál segítségével?

2021. december 12-től lép életbe az új menetrend újabb járatokkal, amelyek lehetővé teszik az átszállást az autóbuszok és vonatok között. A menetrend módosításának köszönhetően a közlekedési kapcsolat összehangba kerül a terminállal, ezáltal javul a közlekedési szolgáltatás nemcsak Szepsi város polgárai részére, hanem a környék lakosai számára is. Mint az elővárosi autóbusz-közlekedés megrendelőjének, a Kassai Kerületi Önkormányzatnak feladata a legszínvonalasabb közlekedési szolgáltatás biztosítása. Ezt követően kerül sor az új közlekedési módosításokból szerzett tapasztalatok és ismeretek, valamint az utasok észrevételeiből származó információk értékelésére. Gyakran a vonatokhoz csatolt járatok miatt az autóbusz-járatok menetrendje is változik, amit az utasok többsége (vonattal nem közlekedő) negatívan értékeli.

Az iskolai járatok számára volna lehetőség megállók kialakítására a városban?

Amíg helyi autóbusz-járatokról van szó (nem csak diákoknak), addig Szepsi városában kialakított megállókra van lehetőség, ez már hosszú ideje része a menetrendnek. A különféle helyeken kialakított autóbusz-megállók, mint az Észak utca, a Rozsnyói út, a Fő utca vagy a Csehszlovák Hadsereg utcai általános iskolák melletti megállók, a tömegközlekedés vonzerójét növelik. A menetrendek elkészítése és az új követelmények felmérése céljából minden év szeptember és október környékén egy megbeszélésre kerül sor, a városok és települések, a Kassai Kerületi Önkormányzat, az autóbusz-fuvarozók és az IDS Východ s.r.o. képviselőinek részvételével. Az idei évben nem érkezett hozzánk semmilyen új szepsi városi megállóhelyek kialakítására vonatkozó kérvény. Amennyiben lesz ilyen jellegű kérés, azonnal foglalkozni fogunk vele.

a Kassai Kerületi Önkormányzat

Az úthálózat javítása a számok és képek tükrében

A legnagyobb beruházás a Kertalja utca rekonstrukciója volt. Az utca felülete jelentősen károsodott az utcai ásatások és jelentős javítások miatt. Az út vízelvezetését az utcai lefolyókba, illetve az útszakasz melletti füves területre vezették ki. Az utca végén az utcai lefolyók teljesen hiányoztak, ami az útszerkezet szétesését okozta. A rekonstrukció a Fő utca kereszteződésénél kezdődött és a Kálvin utca kereszteződésénél ért véget. A teljes felújított

útszakasz 923,65 m volt. A kivitelező a STRABAG cég volt és a nyertes összeg 101 993,47 € volt ÁFA-val.

A lakótelep is új útburkolatot kapott, az Észak utca 5-ös és 8-as szám között, valamint a garázsok előtti útszakasz javítására került sor. A javítás összértéke 12 388,79 € volt ÁFA-val és 1 120 € volt a többletmunka az utca vízelvezetéséért.

Bodollóban is folytatódott az úthálózat

rekonstrukciója a kereszteződéstől az egykori TSZ felé vezető III/3307-es számú útszakaszt érintően. Az út lejtőjének javítása és az új aszfaltszőnyeg ára 21 943,97 € volt ÁFA-val. Bodollóban a SKANSKA cég vállalta a 95-ös és 100-as házszámok előtti útszakasz aszfaltozását, ahol már éveken keresztül kötörmelékkel javították a hibákat. A munka ára 12 016 € volt ÁFA-val együtt.

Kovácsová Jana

Egy igazgató, mint a zene és a harmónia karnagya

PhDr. Kučera Ladislav, CSc. (1926 – 2020)

1971 – 1988 között a kassai Kovács utcai Gimnázium igazgatójaként tevékenykedett.

Elevenítsük fel a Szepsiben töltött időszakot. Az újra alapított iskola több ideiglenesen kialakított helyiségben kezdte meg működését, az oktatás több helyszínen zajlott egyszerre, mint a kultúrház, az egykori bank épülete, a Városháza tanácsterme, a zsinagóga épülete, az egykori bíróság épülete, illetve több magánhelyiségben folyt az oktatás, mint az üvegesnél, Vlčka úrnál és Kolenič úrnál. A tanárok számára megterhelő volt a napi ingázás egyik épületből a másikba, és az oktatás sem volt egyszerű ezekben a „tantermekben”. Az új épület teljes berendezése után megkezdődhetett az oktatáson kívüli aktív tevékenység is.

Kučera Ladislav hosszú ideig tartó igazgatói pályafutása alatt a diákoknak és a tanári karnak szentelte életét, színházi társulatot vezetett (rendező és színész is volt egyben), szlovák és magyar nyelvű tanári kar vezetője volt, illetve a tűzoltóság lelki karnagya. A tanárok emlékeiben olyan igazgatóként él, aki megteremtette és megtartotta a harmonikus kollektívát. Kučera Ladislav, mint igazgató az iskolában és a városban is törekedett a szlovák-magyar kapcsolatok harmonikus tételére. A tanárok kérésére jóváhagyta a magyar nyelvű osztályok kialakítását. Mint nyelvész a szlovák nyelvet olyan magas szinten oktatta, hogy óráit a szlovák nyelvű érettségi előtt álló magyar nyelvű diákok is előszeretettel látogatták. Az iskola méltán lehetett büszke a Mecenzéf környékéről érkező német nyelvű családokból származó diákok sikereire is.

Kučera Ladislav a magyar nyelvet Szepsiben sajátította el és ismereteit felhasználta a nyelvészeti kutatásai során. A Szepsiben szerzett tapasztalatok által több tanulmánya és cikke született, mint a Megjegyzések a szlovák nyelv tanításához a magyar nyelvű iskolákon. Forrás: Szlovák nyelv és irodalom az iskolákban, 8, 1962/63 vagy az ellentmondás a szlovák és magyar nyelvben. Forrás: A magyar és szlovák nyelv összeütköztetése. Red. F. Sima. Pozsony, SZNK, 1977.

A későbbiekben Kučera Ladislav a kassai Kovács utcai Nyelviskolának volt az igazgatója. Az egyetemi oktatói tevékenységek közül említésre méltó a szlovák nyelv, a

PhDr. Kučera Ladislav, CSc. nyelvész és tanár a szepsi tizenegy éves középiskolának (1954 – 1961), majd a szepsi Általános Oktatási Középiskolának és Általános Iskolának (1961 – 1971) az alapítója és tizenhét évig az igazgatója volt. Egy igazi közösségépítő és teremtő ember volt, aki részt vett a városi kulturális életben és a közoktatásban. 2020 márciusában örökre itt hagyott bennünket, az idei évben ünnepelte volna jubileumát – 95. életévét, ebből az alkalmából emlékezünk rá.

1926. május 22-én született Selmecebányán, ahol a Tanári Intézetben szerzett diplomát szlovák nyelv, orosz nyelv és zene szakon. 1951 – 1954 között a pozsonyi egyetemen tanult, később az eperjesi Pedagógiai Egyetemen végezte tanulmányait. Tudományos fokozatot 1968-ban szerzett a pozsonyi Komenský Egyetemen és 1976-ban érte el a tudományok kandidátusa címet a szlovák nyelv oktatásának elméleti disszertációs munkájával.

Kelet-Szlovákiában mint pedagógus került a köztudatba. A pedagógiai tanulmányok befejezése után középiskolai szaktanárként helyezkedett el több iskolában, majd Szepsiben megalapította és mint első igazgató vezette is a Tizenegy éves Középiskolát (1954 – 1971).

A tanári kórus előadása. Idézzünk fel pár ismerősen hangzó nevet. Balról az alsó sorban lévő pedagógusok: Madárászová, Gálóvá, K. Müllerová, H. Müllerová, Brašková, Kučerová, Rojková. Balról a felső sor: Nagy, Szomorai, Kováč, Tóth, Kováčová.

Így emlékezünk rájuk

Ha valaki a város weboldalán az önkormányzat díjazottjainak aloldalára téved, biztosan rácsodálkozik, hogy milyen gyorsan rohan az idő. Sajnos a különféle díjazottak közül egyre több az olyan, akivel már személyesen nem találkozhatunk. Fogynak, fogynak a nagyjaink. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy néha-néha nem árt visszatekinteni az időben. Hogyan is emlékszünk azokra, akiket példaképnek tartunk és felnézünk rájuk, még akkor is, ha már életpályájuk lezárult.

Jöjjön egy lista azokról, akik az idén hagytak el bennünket. Közülük sok tanár – **Máté Róbert** (*1930), aki 2002-ben kapta meg Szepsi városától a Pro Urbe díjat. Az idén elhunyt **Sarlós Ildikó** (*1942) (2000-ben kapta meg a Pro Urbe díjat), aki a pedagógusi tevékenysége mellett ismert kórusvezető is volt, édesapja pedig Szepsi két olimpikonjának az egyike.

Továbbá a valamikor köztisztviselők örvendő személyek, akiknek évfordulójuk van – **PhMr. Stibrányi Gusztáv** (1909 - 2001) a város díszpolgára (a címet még 1999-ben kapta meg), idén márciusban volt halálának huszadik évfordulója. **Mons. Kádasi István**, (1927 - 2017) az új bodollói templom felépítésének lelkes támogatója (Városi díj 2005). Az in memoriam Pro Urbe díjas **Tamás László** (1925 - 1981) (2001), városunk volt polgármestere, **Osztro László** (1913 - 2005), a Csemadok lelkes tagja, akinek sok régi fényképet is köszönhetünk, 2003-ban kapta meg ugyanezt a díjat, **Gebe József** (1923 - 2010) (Pro Urbe 2006) aki megjárta az 1945 utáni internálótáborokat, odaadó tagja volt a helyi r. kat. dalárdának és a Csemadoknak. **Draskóczy Béla** (1945 - 2007) (Pro Urbe 2007), városi képviselő a pénzügyi bizottság

sokéves vezetője, **PaedDr. Liszkai István** (1960 - 2012) a mezőgazdasági középiskola agilis igazgatója (Pro Urbe 2013), ugyancsak ennek az iskolának volt igazgatója 1960-tól egészen 1987-ig **Tóth János** mérnök (1924 - 2017), **Gubek Ján** (1919 - 2009) malomtulajdonos (sajnos halála után a malom lassan csödbe ment és ma már az értékes épület sem áll), ő 2003-ban kapott Városi díjat, **Brašková Katarína** (1919 - 2014) tanárnő (Városi díj 2003), **PhDr. Gellért Tamás** (1928 - 2010) tanár (Városi díjas 2004-ben), **Rybár Rudolf** (1928 -) a helyi roma közösség egyik példás életű tagja (Városi díj 2004), **Somody Jenő** (1934 - 2020) a helyi sportélet ismert tagja (Városi díj 2006) **Košťenský Pál** (1940 - 2020) hosszú évekig a Művészeti Alapiskola igazgatója és a helyi zenei élet egyik kiváló tagja (Városi díj 2008), **Mgr. Zabó Gizella** (1941 - 2016) tanárnő, a cseh-szlovák parlamentben több éven át volt képviselő, **Szombathy László** (1928 - 1996), tanár, Csemadok aktivista (Városi díj 2009), a kiváló tanárnő **Pruszák Aranka** (1922 - 2002) (Városi díj 2010), **Ikrényi Anna** (1927 - 2019) a bodollói r. kat. közösségnek volt hosszú éveken át odaadó tagja (Városi díj 2011).

A felejtethetetlen lelkész **ThMgr. Gyüre Zoltán** (1929 - 2020), mindnyájunk kedvelt Zoli bácsija, aki a lelkes tevékenysége mellett éveken át nagy sikerrel tartotta ökumenikus előadásait a Bibliáról (Városi díj 2012), **PhDr. Ladislav Kučera, Csc.** (1926 - 2020), a szepsi szlovák alapiskola, majd a gimnázium igazgatója, aki tavaly hunyt el és idén lenne 95 éves (Városi díj 2013) – az ő emlékét szorgosan ápolja orvos lánya, aki az idei évforduló alkalmából küldött is egy cikket róla és a városban végzett munkásságáról.

Halász Péter

szónoklattan és a pedagógia oktatása a kassai Pavol Jozef Šafárik Egyetem több karán is. 1960-1987 között a szlovák nyelv oktatását illetően az iskolaügyben volt tanácsadó, majd 1974-1986 között a Kassai Állami Színház művészeti tanácsának tagja volt.

Nyelvészeti kutatásait, munkáit több tanulmány, önálló publikáció és segédanyag őrzi: Átfogó szlovák nyelvészeti elemzések (1968), A szlovák nyelvi elemzések típusai (1971), A tanulók szlovák nyelvből való gyengébb felkészültségének az okairól (1975), Fejlesztjük a standard szlovák nyelvünket - oktatóknak és tanároknak (1980), Retorika I. - kézikönyv a PJŠE Jogtudományi Kar hallgatói részére (1983), Retorika II. - kézikönyv a PJŠE Jogtudományi Kar hallgatói részére (1986), Tíz európai nyelv kiejtése (1995). A szlovák nyelvtan keretén belül foglalkozott helyesírástannal, mondattannal, szónoklattan, hangtannal, hosszú éveken keresztül publikált a Kelet-szlovákai Újság az Anyanyelv kultúra című rovatába.

1961-ben példaértékű munkájával elnyerte a Pedagógus Díjat. A jubileumát ünnepelve, életének 90. évében, 2016-ban Kassa Város Díjában és a Kassai Kerületi Önkormányzat kitüntetésében részesült. Nagy elismerésben részesítette a Matica Slovenská és Szepsi város is.

Kučera Ladislav példája annak, hogy egy iskolaigazgató lehet a szó teljes értelmében karnagy: nemcsak egy iskola vezetője és egy hangszer karnagya, hanem a harmónia karnagya is, amely az iskolai környezetben bontakozik ki. Köszönjük a munkáját, amelyet Szepsiben végzett!

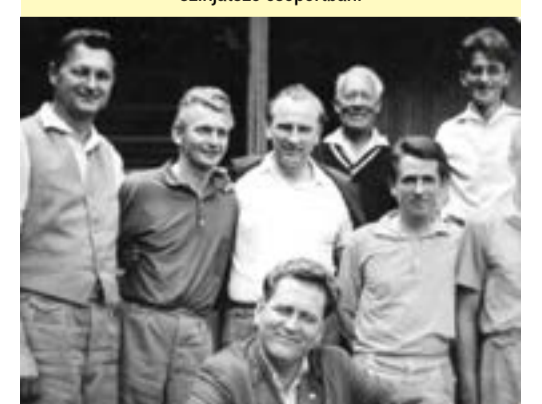
Džunková Katarína
foto: családi archívum

Balról a tanárok: Brašková, Kučerová, Weissóvá, Ivanišová.

PhDr. Kučera L., CSc., mint amatőr színész a falusi színjátszó csoportban.

Az iskolai tanárok kiránduláson: Benkő, Redvai, Kučera, Balga, Šofranko, Bachman, Szombaty.

Takács András világbajnok 400 m-es síkfutásban

2021. szeptember 11-e és 19-e között rendezték meg az U15-ös korosztályú diákok világbajnokságát Szerbiában, ahol Takács András fenomenális teljesítményt nyújtva világbajnok lett 400 m-es síkfutásban. A 15 éves szepsi atléta már több mint 7 éve foglalkozik komolyabban a futással. Jelenleg az Athletic Legion Club színeiben versenyez.

Andrást edzője, Pecze Norbert kísérte el a világbajnokságra. A fiatal tehetség 400 m-es síkfutásban - 53,33-as idővel, mindössze egy század másodperccel a mexikói Armando Portilla előtt ért célba. A felvidéki atléta a 4x100 m-es váltófutásban is érdekelt volt, ahol a szlovák csapat bronzérmet szerzett. A svéd staféta versenyszámban is tagja volt a négyes

váltónak, amely a namíbiai csapat mögött a 2. helyen végzett.

András többszörös országos bajnok terepfutásban és egyéni számokban is. Már 2017-ben és 2018-ban is nemzetközi versenyeken mutatkozott be Lengyelországban, ahonnan ezüst és bronzérmekkel tért haza. Rövid távú célja, hogy kvalifikálja magát a 2022-ben Besztercebányán megrendezésre kerülő XVI. Nyári Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztiválon (EYOF).

Andrásnak gratulálunk a három új világbajnoki éremhez és további sok sikert kívánunk.

Šváb Beáta
foto: szerkesztőség

Októbertől a városban mérik a szemét súlyát

2021. október 1-jétől a városban megkezdte működését a minősített hidmértek. A műszer a Városi Zöldért felelős osztály területén található és mindenféle hulladék súlyának a megmérésére szolgál. A hidmérő beszerzésére, annak üzembe helyezésére, minősítésére a városi önkormányzat nem egész 30 000 € különített el.

Az új mérő nemcsak megbízhatóan méri a hulladék tömegét, hanem pontos feljegyzést készít az elszállított hulladékról. A KOSIT szemétszállító cég eddig a szeméttárolók úrtartalma alapján állította ki a számlát. Az új rendszernek köszönhetően a kukásautókat a háztartási és szeparált szemét szállítása előtt lemérik. A hulladék összegyűjtése után a kukásautókat újra lemérik, és a valós súly, az elszállított szemét súlya alapján állítják ki a számlát. Ennek köszönhetően a városnak pontosabb elképzelése lesz az elszállításokhoz szükséges pénzügyi forrásokról.

Október elsejétől szervezési változások léptek életbe a kisebb építési-bontási hulladékok leadását illetően is. A lakóházak és családi házak átépítéseiből származó hulladékot a Fő

utca 127-es szám alatt található Városi Zöldért felelős osztály lerakodó helyére lehet vinni nyitvatartási időben hétköznap reggel 8:00 órától délután 16:00 óráig. A leadandó hulladék nem tartalmazhat festékdobozt, gyógyszert, vegyszert, azbeszttartalmú tetőfedőt vagy egyéb veszélyes hulladékot. A hulladékot először lemérik, majd kiadják a súlyról szóló elismervényt, amelyet a Városi Hivatal Bartalos utca 16-os szám alatt található pénztárhoz kell vinni. A valós súly alapján, 1 kg kisebb építési-bontási hulladékért 0,05 € hulladék-kezelési díjat szükséges fizetni. A gyűjtőudvar szolgáltatásait kizárólag a szepsi lakosok vehetik igénybe. A magánvállalkozóknak és az építőiparban dolgozók számára kötelező a szerződés megkötése a szemétyűjtő céggel.

A hulladék halmozása évről-évre nő. A szemét elszállítását és annak feldolgozását a hulladék szeparáció mértéke is befolyásolja. A lakosok felelősségteljes hozzáállásával nagyban befolyásolhatják a szemétszállítás összegét.

Šváb Beáta
foto: szerkesztőség

A kultúrház átalakulása

Több mint 100 (vissza)lépés években a város történelmében és méltó helyen a kultúra színpadán

2021. október végén a szepsi Művelődési Központ nagytermében elhelyezték városunk címerének gyönyörű stukkó díszítésű másolatát. A felújított nagyterem - mindenki által jól látható helyére került - a terem a „város aláírásával” lett megjelölve.

Azonban tudjuk, hogy mi a története városunk címerének? Ez az eredeti címer?

Megpróbálni feltárni a város történelmét, amelyben élünk, ugyanolyan felemelő és izgalmas, mint megismerni saját őseink történetét, családfánkat. Szepsi város pecsétjei és címere a XV. század óta különféle formában maradtak fenn az utókor számára, azonban a fő szimbólumok változatlanok maradtak. A fehér galamb, jellegzetes glóriával több ábrázoláson fellelhető. Ez egy utalás a Szentlélek tiszteletére felszentelt templomra, valamint a bűcsű ideje is Szepsiben pünkösöd - a Szentlélek kitöltetésének - ünnepére esik.

Feltételezik, hogy a legrégebbi ábrázolás a XIV. századból származik. Több pecsétet ismerünk, azonban a címet 1906-ban fogadta el hivatalosan a megye. A leghíresebb azonban a városháza épületén található címer, ahol csak egy galambot látunk elülnézetből, melynek a feje felett

glória található.

A ma ismert és használt városi címer viszonylag fiatalnak mondható. Ez egy kék pajzsban elhelyezett ezüst galamb aranycsőrrel, amely felett keresztbe fonódó aranybúzalkalász található. A címetan 1985. június 6-án jegyezte be a nyilvántartásába.

A jelenlegi címer, valamint a Városi Művelődési Központban található stukkómásolat eredete egy dátum nélküli freskóhoz vezethető vissza, amely ma az egykori kassai Vármegyeháza „Piano nobile” - ma reprezentatív célokra használt történelmi termét díszíti. Ez az épület ma a Fő utca 122-es szám alatt található, és a szocializmus ideje alatt az akkori kor ideológiáját szolgálva a Kassai Kormányprogram Épületének nevezték. Ma a Kelet-szlovákiai Galériának ad otthont.

1928-ig az épület dísztermében tartották az Abaúj-Torna Vármegye üléseit. Ennek a történelmi időszaknak értékes emléke a stukkódíszekkel és festményekkel díszített boltozat. A képzeletbeli árkadokba az egykori vármegyék és azok városainak, községeinek címereit festették.

Többek között itt található városunk címere, amely a Moldava n/B felirattal van ellátva.

Felmerül a kérdés, tényleg egy történelmi

címerrel van szó, ha a várost csak 1928-tól jelölik ezzel a névvel?

A válasz a restaurálás alkalmával végzett kutatáshoz vezet bennünket, amelyet 2009-2011 között vezetett Mgr. Gomboš Peter akadémikus festő és restaurátor.

A helyiség több felújításon ment keresztül. Eredetileg a kolostori boltozat díszített mennyezettel rendelkezett, melyhez 1836-ban karzatot építettek. A címerek a XIX. század óta a díszterem ikonikus részei. A Csehszlovák

Köztársaság megalakulása, 1918 után, előírás volt az államiság egyes jegyeinek, a hivatalos nyelv szerint a címer javítása. A karhatalom változásához mérten a szimbólumok is módosultak.

A városi címer történelme több érdekességet rejt magában, mint azt mi el tudnánk képzelni.

Kovácsová Jana

Forrás: Halász Péter, a kassai Kelet-szlovákiai Galéria a Kassa Megyei Emlékhivatal, Gomboš Peter, a Szlovák Köztársaság Címertanl foglalkozó nyilvántartása

A városi pecsétek és címer a történelem tükrében

Szepsi város pecsétjei és címerei a XV. századból, két darab a XVII. századból, a XVIII. századból, a XIX. századból és a későbbi XX. századból valók.

Szepsi város címere a középkorban többször is megváltozott, de csak az ábrázolás módjában. A címer tartalma a mai napig változatlan maradt. Mindegyik címer közepében a Szentháromság szimbóluma - a galamb - található, amelyet egy idő után jellegzetes glóriával ábrázoltak. Ez egy jele annak, hogy a városban található egykori templom a kezdetektől fogva a Szentlélek szimbólumát hordozza magában, valamint utal a Szentlélek látogatására. Ünnepe pünkösöd, mely a megbocsátás ideje. A címer legősibb ábrázolása a pecséteken található. Ezeket a

Magyarországi Állami Levéltárban és a szlovák levéltárakban találjuk meg. Feltételezik, hogy a legkorábbi ábrázolás a XIV. századból származik, amikor már Szepsit, mint várost említik. Az 1634, 1775 - 1778, 1776, 1839, 1863, 1866 - 1870-es évekből származó szepsi pecsétek a legismertebbek. A város címere megtalálható a Városháza épületén, valamint a kassai Megyeháza épületének homlokzatán is (itt festett formában). Egy XVII. századból származó pecséten a galamb oldalábrázolásban van. II. Ferdinánd 1634-ben oklevélben erősíti meg Szepsi város egyes kiváltságait, amelyen fellelhető „az egykor használt jel”, a glóriás galamb.

A jelenlegi városi címer erősen hordozza magában a szocializmus jegyeit. 1985-ből

származik. Kék alapon egy ezüst galamb arany csőrrel, melynek feje jobb oldalra hajol (ahogy a régebbi ábrázolásokon is láthatjuk), és a két oldalon egy-egy aranykalász található. A középső alak, mint a Szentháromság jelképe már glória nélkül tűnik fel előttünk.

Ma Bodolló, amely egykor Kis- és Nagy-Bodollóból állt, is része Szepsinek. Az újkor elején Bodolló is rendelkezett saját címerrel.

az összegzést többféle forrásból készítette
Halász Péter
Egyes források:

NOVÁK, Jozef: Pečate miest a obcí na Slovensku I., 2008.

NOVÁK, Jozef: Slovenské mestské a obecne erby. 1972.

Pečate a ich používatelia. Szerk. Júlia RAGAČOVÁ. 2007.

Heraldika na Slovensku. Szerk. Milan ŠIŠMIŠ. 1997

15. st., Moldava n/B; mestečko

A városunk megnevezése történelmi és politikai események által befolyásolt fejlődésen ment keresztül

Városunk történelme és annak helységneve után kutatva a nevezetes magyar történelmi neveken kívül (Sepsy, Sepzy, Szepsi), és német elnevezésen kívül (Moldau), először az egykori Magyar Királyságot jelölő térképeken a szlovák Moldova megnevezéssel találkoztam. A Párizsból származó 1717-es évi Magyar Királyság térképén városunkat Moldova néven említik, ahogyan az 1730-ból származó amszterdami térképen is erre a megnevezésre bukkantam. Az említett két térképen kívül hasonló nevet fedezhetünk fel egy pontos évhez nem köthető térképen, azonban a térkép minősége arra enged következtetni, hogy minden valószínűség szerint a XVIII. és XIX. század fordulópontjára tehető annak keletkezése. Ezen a térképen városunkat Moldava néven tüntetik fel.

Városunk megnevezését illetően nagy fordulat következett be az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után, amikor is 1918-ban megalakult a Csehszlovák Köztársaság, és a mai Dél-Szlovákia területén meghúzták a trianoni békediktátum határait. Egy találkozó alkalmával megkérdeztem Stibrányi Guszti bácsit, hogyan is zajlott városunk megnevezésének átforgalmazása és elszlovákosítása. Elbeszéléséből megtudtam, hogy a csehszlovák államigazgatási hivatal egyöntetűen szlovák megnevezésként a német eredetű Moldau, vagyis a Moldava kifejezést fogadta el. Azonban itt kezdődött a probléma. Így az akkori Csehszlovák Köztársaságban két Moldava elnevezésű helység lett volna. Az egyik a mi városunk, a másik pedig a csehország

Krušní-hegyekben található Moldava. Az eredeti javaslat városunk nevének megváltoztatására vonatkozott, mely szerint Szlovák Moldava lett volna. Azonban az akkori városvezetés ezt nem fogadta el, arra hivatkozva, hogy a város soha

nem volt szlovák nyelvű és javasolták a Magyar Moldava helységnevet. Ezzel viszont nem értett egyet a csehszlovák államvezetés és a probléma megoldásaképpen a Moldava na Slovensku megnevezést találták helyénvalónak. Ez volt a hivatalos helységnev egészen 1928-ig, amelyet a hivatalos csehszlovák ügynökség használt, ezután változott a név Moldava nad Bodvou. Nem tudom, hogy a Guszti bácsi által közölt információk mennyire valósak, azonban nincs okom kételkedni hitelességükben.

Állításait alátámasztják az általam bemutatott postatörténelmi töredékek:

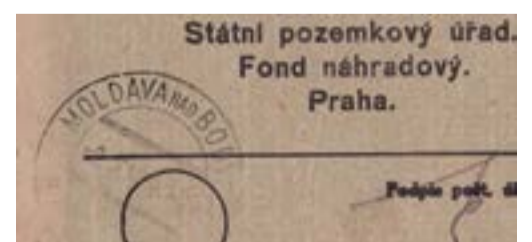
A szakirodalom azt mondja, hogy a város nevét 1920-ban változtatták Moldavára. A postai körbélyegzőkön azonban 1921. március végén, vagyis két és fél évvel a Csehszlovák Köztársaság létrejötte után is, a Szepsi feliratot olvashatjuk.

Az 1923 márciusából származó csehszlovák körpecsétell ellátott postai szelvény a Moldava

na Slovensku nevet őrzi. Ebből kifolyólag a postai pecsétek valamikor a két dátum között 1921 áprilisa és 1923 márciusa között változtak meg.

A szakirodalom ugyanezt a tényt közli, hogy a Moldava nad Bodvou helységnevre való változtatás valamikor 1928-ban történt. A posta

a Moldava nad Bodvou felirattal ellátott postai bélyegzőket csak 1929. szeptember-október környékén kezdte el használni.

Džubák Jozef

Források: Ing. E. Votoček - Monografie československých známek 16. díl II. svazek, Ing. E. Votoček - Monografie československých známek 17. díl II. svazek, Gudlin T. - Magyarország klasszikus póstabélyegzői

Az örök gyermekeket érzelmekből „festik”

Vannak emberek, akik félnek a mentálisan sérült emberektől – stigmatizálják őket

Immár 14 éve működik Szepsi városában az Örök Gyermekek nonprofit szervezet. Célja az értelmi fogyatékos felnőttek társadalmi integrációja, mentális higiéniájuk megőrzése, valamint szüleik legalább részleges terhelmentesítése a napi gondozás alól.

„A szervezet megálmodója édesanyám volt, az ő munkásságát folytatom én. Egykor Életeket mentünk néven működünk, ugyanis hozzánk tartozott az elsősegélynyújtás, mint orvosi szolgáltatás is, ez ma már nem működik. Jelenleg Örök Gyermekek néven működünk és ambuláns formában szociális szolgáltatást nyújtunk a mentálisan sérültek számára” – mondta Mgr. Hronecová Diana, a szepsi Örök Gyermekek nonprofit szervezet igazgatója.

A Szepsi város által alapított nonprofit szervezet 2007-ben alakult, és az elmúlt nyolc éve járóbetegeknek nyújt szociális szolgáltatást. „Jelenleg 10 „gyermekünk” van, mi nevezzük őket így, 21 és 38 éves kor között, akiknek különféle fogyatékoságuk van: Asperger- és Down-szindróma, illetve agyi bénulásban szenvedő egyénünk, és egy süketnéma kliensünk is van. Nagyrészt reggel 8.00 órától 16.00 óráig vagyunk nyitva, vannak olyan klienseink, akik immár 14 éve látogatják központunkat. Mindegyikük Szepsiből vagy a közeli falvakból – Jászó, Poprocs, Makranc és Somodi jár be hozzánk” – meséli a központ igazgatója. Állítása szerint minden kliensük a saját maguk által létrehozott kis világban él. „Központunkban igyekszünk mindenkit szocializálni, hogy az alapvető dolgokat meg tudják csinálni, valamint a nap nagy részében olyan foglalkozásaink vannak, ahol a kézügyességüket tudjuk fejleszteni. Jelmondatunk: „Mások vagyunk, de nem rosszabbak. Veletek szeretnénk élni, és nem mellettek!”

Vásárolnak, bowling játékot játszanak és a helyi iskolás gyerekekkel barátkoznak

„A „gyerekekkel” járunk sétálni a városba. Szeretnénk, ha a külvilággal való integráció sikeres volna és megértenék a valós világ működését. Így próbáljuk elérni, hogy megismerjék a világot és felkészüljenek az életre. Elvittük őket vásárolni, hogy tudják, hogyan is kell bevásárolni. Az üzletekben természetesen velük voltunk, de hagytuk, hogy egyedül vásároljanak. A társadalmi szokások elsajátítására, önmaguk ellátására tanítjuk

őket. Például, a tízórai és az ebéd után hagyjuk, hogy ők mosogassanak el, és tegyék rendbe a konyhát. Egyeseknek ez magától értetődő dolog, másokat meg kell rá tanítani. Ami a kézügyességüket illeti, nagyon szeretnek kirakóst, puzzle játékot összerakni és gyöngyöt fűzni, amelyekből most karácsonyi díszeket készítünk. A nyári hónapokban a virágos kertet és a konyhakertet gondozzuk. Nagyon szívesen nézik a rajzfilmeket, amelyeket legtöbbször pénteken nézünk. A legjobban a vendégeknek örülnek, akik hozzánk érkeznek a központba.

a diákokkal közösen vendégül látjuk Heňo és Noro Wilnrotterovci vak reppereket az NH6 csapatából. Nagy szükségünk volna további helyiségekre, ugyanis ezekben már alig férünk el, kérésünket a szervezet alapítójának már el is mondtuk. A városi önkormányzati képviselők és a polgármester úr támogatását megkaptuk, ezért reméljük, hogy nem lesz ezzel gond” - ismertette velünk a jövőbeli terveket Hronecová Diana.

Novotná Natália
foto: Örök Gyermekek

Ha lehetne, akkor állandóan vendégeket fogadnának. Sajnos a koronavírus-járvány miatt ezt korlátoznunk kellett.”

Hronecová Diana számol be a további tevékenységekről. „Megszólítottuk az általános iskolákat, a Štefan Moyzes Gimnáziumot, a Művészeti Alapiskolát, hosszú ideje összedolgozunk Fehér igazgatóval. Szentén integrációról van szó, mi úgy nevezzük, hogy a két világ egyesítése. Ez az együttműködés immár harmadik éve tart. Rendszeresen találkozunk, közös aktivitáson vesznek részt a gyermekek, mint a bowling... Nagyon fontos, hogy a diákok is tudják, hogyan kell bánni az értelmi fogyatékosokkal. Az iskolákkal való együttműködés kitűnő, ezt meg kell, hogy dicsérjem. Bizonyos emberek félnek a mentálisan sérült egyénektől, de ezek a gyerekek nem félnek tőlük, nincs közöttük konfliktus. A diákok és a mi „gyermekünk” között nagyon szép, harmonikus, baráti

kapcsolat alakult ki, az együttműködés gyümölcsöző.”

Megfestik az érzéseiket

Nagyon érdekes a Fehér lepel elnevezésű program. „Borovský Slavomír polgármester úr által felkeresett bennünket az OZ Feman Eduarda Buraša, ahol a „gyerekek” az érzéseiket tempera vagy akril festékkel felfestik egy fehér lepelre.” Ez a projekt nemcsak a kreativitást fejleszti, hanem a nyilvánosság előtt is bemutatott alkotásokon keresztül segítünk feloldani a képzeletbeli határokat közöttük és a kortársaik között. Az alkotásokat decemberben fogjuk kiállítani. „A szepsi Városi Művelődési Központtal karöltve pontosan Mikulás napjára szervezzük a kiállítás megnyitóját az Inkubátor házba. Ezután egy kültéri találkozóra kerül sor, ahol

Kérdés:

Ing. Cingel Roland – az Örök Gyermekek nonprofit szervezet vezetőségének elnöke és a szociális, lakásügyi és egészségügyi osztály komissziójának vezetője

Mi a véleménye az Örök Gyermekek számára nyújtott szolgáltatások javításának szükségességéről?

Az Örök Gyermekek nonprofit szervezet kérelmei jogosak. A testületi ülés keretén belül foglalkoztunk a témával és közös állásponton vagyunk mindannyian, a jövőben célszerű volna a létesítmény kapacitását növelni, valamint további szolgáltatásokkal – mozgásterápiával és más aktivitásokkal bővíteni a napi tevékenységeket. Első sorban pontosan meg kell határozni azt, hogy mire volna igény, milyen szolgáltatást tudnánk biztosítani és az ehhez szükséges feltételeket megteremteni, végül megtalálni a megfelelő helyiséget a foglalkozásokhoz.

Úgy gondolom, hogy az önkormányzati testület nevében meg is ígérhetem, hogy ehhez a célkitűzéshez fogjuk magunkat tartani és ha megtaláljuk a megfelelő pénzügyi keretet, akkor azon fogunk munkálkodni, hogy megfeleljünk a felénk intézett kéréseknek.

Minden gyermek számít a városban – beleértve az „örök gyermekeket is”.

A hely, ami összeköt bennünket

Volt egyszer egy mozi

Minden épület magában hordozza a város történetét. Nem kivétel ez alól a szépsi kultúrház mögött álló jellegzetes épület sem. Tudjuk, hogy eleinte istálló és kocsiszín volt itt, aztán hosszú ideig mozi üzemelt benne, végül egy próbateremnek adott helyet. Az utóbbi évtizedekben viszont elcsendesedett, és magára maradt. De hamarosan visszaköltözik bele az élet, ugyanis néhány hét múlva megkezdődik az átépítése. Itt lesz a város új könyvtára, és közösségi központja. Ennek apropóján megkérdeztünk néhány szépsit, mit jelent neki ez az épület?

Budovský István:

„A jegyeket Pergely néni árulta, és Szciranka bácsi ellenőrizte. Szciranka bácsinál mindig volt egy villanylámpa, és ha vetítés közben valaki rosszul viselkedett, azt kivezette. Bevallom, néha üvegpalackokat gurítottunk fentről, hogy idegesítsük őt. Jó hangos volt ahogy gurult lefelé az üveg, de ugye a sötétben nem lehetett tudni ki indította el. Még emlékszem Fecske Imre bácsira is, ő olyan kiscsónokféle volt a moziban, és a gépészt Jozef Kitkának hívták.”

Elmondta, azt is, hogy az iskolából rendszeresen jártak a tanárok ellenőrizni, hogy a diákokat ne engedjék be a korhatáros filmekre. Számára a legemlékezetesebbek a Piedone filmek voltak. „A moziban voltak álló helyek is. Én is állva láttam pár filmet. Ha ezt elmesélném a gyerekeimnek, kinevetnének.”

Köteles Gábor az 1970-es években gyerekként költözött Szepsibe, és egyből megkedvelte a mozi, ugyanis nagyon bele tudta magát élni a filmek cselekményébe. „Mai napig az orromban van az olajos padló tipikus szaga. Arra is emlékszem, hogy kályhával fűtöttek, és a sötétben látszott, ahogy izzik a teteje” – mondta, majd elárulta, hogy az indiános filmek kivételével, a cápa, és az E.T. maradt meg benne. „Amikor A cápát vetítették, nagyon sok ember volt, és már a mozi előtt ijesztgették egymást. Mikor a moziban uralkodó általános hangulatról érdeklődtünk, megtudtuk, hogyha néha elhomályosult a kép, az emberek egyből fityülni kezdtek, és azt kiabálták,

hogy „Köd van!”

ifj. Remák Bélának is A cápa jutott elsőnek eszébe, amikor a mozirol kérdeztük. Nevetve mesélte, hogy „Mikor apám 5 éves koromban elvitt a Cápára, hát akkor minden egyes ijesztőbb jelenetnél mindenki egyszerre hátradől, és ettől megreccsent az egész széksor.” A Cápán kívül a Winnetou, Indiana Jones és westernfilmek maradtak meg benne. Illetve egy szovjet filmre is élénken emlékszik, csak a címét nem tudja felidézni „Arra emlékszem, hogy a kezéhez bilincselte aktatáskával a tengerbe esett egy fickó. Úszkált ott, meg mindenféle cápás ügyei voltak.” Remák Béla elárulta, hogy az óriási

képnek, a kép mélységének és a vászon mögötti basszus hangszóróknak köszönhetően sokkal jobban szerette a filmeket moziban nézni, mint a feketefehér, recsegő tévében. Mikor a mozival kapcsolatos történetek felől érdeklődtünk, kettő jutott az eszébe: „Volt egy olyan film, hogy Zlatokopovia na Aljaške, no és ezt Szepsiben úgy fordították magyarra, hogy Aranykopók Alaszkában. Így mondták be a hangosbemondóba (nevet). A másikat nem éltem meg személyesen, de azt beszéltek a városban, hogy az egyik Winnetou vetítés alatt valaki beledobta a bicskáját a vászonba.”

Felkerestem **Žiga Alojz** is, aki a nyolcvanas években mozigépészként dolgozott itt. Megtudtam, hogy az ő idejében felváltva két mozigépész dolgozott. Alojz Žiga eleinte csak a filmtekercsekért járt az állomásra, de aztán „Boros úr a mozi vezetője látta, hogy megbízható vagyok, és elküldött Pozsonyba egy tanfolyamra. Hálás vagyok neki ezért.” A vetítéssel kapcsolatban azt mondta, hogy „nem volt nehéz, csak közben résen kellett lenni. Két géppel vetítettünk, és figyelni kellett a filmen azt a szimbólumot, ami a tekercs végét jelezte, és akkor gyorsan bekapcsolni a másik gépet, hogy a nézők semmit se vegyenek észre.” Végül még hozzátette, hogy nagyon szerette a munkáját, mert az egyszerre okozott örömet neki is, és a nézőknek is.

Köteles Szabolcs
foto: szerkesztőség

Az utolsó mozigépész

Stromp Pál volt az, aki utoljára vetített filmet a szépsi moziban. Vele beszélgettünk.

Hogyan lettél mozigépész?

A rendszerváltás után a városi hivatalban dolgoztam, mint adminisztrátor. Egyik nap azt mondták nekem, hogyha egyedül elvállalom, akkor lesz mozi, ha nem, akkor becsukják. Hát, elvállaltam. Régebben 4-5 ember dolgozott a moziban. Én mindent egyedül csináltam. Elmentem a filmért, előkészítettem a vetítést, lementem, eladtam a jegyet, beengedtem az embereket, levetítettem nekik a filmet, a végén kiengedtem őket, majd kitakarítottam utánuk.

A filmeket honnan kaptátok?

A filmeket az egész országban vasúton szállították. Nagyon komoly logisztikája volt. A filmforgalmazó előre adott egy táblázatot, hogy

mikor mit lehet kérni, nekünk meg jelezni kellett, hogy mikor melyik filmeket akarjuk, „levenni” a vonatról. A szépesiek még biztos emlékeznek, hogy egy gumirádlissal jártunk a filmekért a vasútállomásra.

Felsorolnál pár filmet, amit te vetítettél?

Akkor voltak a Schwarzenegger filmek, a Terminátor, a Conan, a barbár. Szepsibe akkor már nagyon kevés ember járt moziba, de ha bejöttek ezek a filmek, akkor, a kultúrházból még külön padokat kellett behordani, mert a 250 férőhely nem volt elég. Még álló jegyet is eladtunk.

Neked, gyerekkorodban, mit jelentett a szépsi mozi?

Az én gyerekkoromban Szepsiben több helyen is vetítettek. A „régpi pionérház” épületében minden vasárnap délelőtt No počkaj zajac!, és

hasonló rajzfilmek mentek. Ez teljesen ingyen volt, minden vasárnap. Magából a moziból meg a Winnetou és a Bud Spencer filmekre emlékszem. **Miért kellett bezárni a mozi?** Mert kevés volt az ember. Volt olyan film, amit nem tudtunk lejátszani, mert nem jött össze a 10 ember. Bejöttek a szatellit vevők, és a videolejátszók, és egyszerre mindenki otthon és egyedül nézte a filmeket.

Milyen érzés volt az utolsó vetítés?

Szomorú. Nagyon sajnáltam. A kultúra egy része eltűnt a városból. 1992. december 29-én egy Schwarzenegger film ment, 30-án A nyolcadik utas: a Halál 3. része. Az volt az utolsó vetítés. Mai napig álmodok a mozival. Állok a vetítőteremben, és pereg a film.

Köteles Szabolcs
foto: szerkesztőség

Egy kihagyott lehetőség, vagy csak egy jó buli?

Hodermarský Víloval beszélgettünk az Artlessről, de természetesen a mozi épülete is szóba került.

Légy szíves pár szóban mond el, mi is volt az az Artless?

Az Artless egy szépsi zenekar volt. Előtte főleg báli bandákban játszottunk, és 1991-ben azért alakítottuk meg az együttést, mert saját zenét szerettünk volna játszani. Az elejétől sikeresek voltunk. 1992-ben másodikok lettünk a Košický zlatý poklad-on, előszeretettel jártunk Zselizre, ott többféle kategóriában is győztünk. De részt vettünk a Rock FM Fest-en is. 1995-96 táján már egy saját CD-n gondolkodtunk. Végül a pozsonyi Relax nevű kiadónál játszottuk fel az anyagot, csak sajnos a megjelenés előtt a kiadó pénzügyi gondokba keveredett, és eladták az anyagunkat egy másik kiadónak. Az viszont nem tartotta be a szerződést. Aztán 1998-ban megnyertük a Košický zlatý pokladot, viszont megint pechünk volt, mert időközben megszűnt a Bratislavská lýra, így ott már nem tudtunk elindulni. A 2000-es évek elejére pedig elfogyott a lendület, a dallamos rockzene kezdett kimenni a divatból, a banda pedig 2002-ben feloszlott.

Mi volt neked az Artless? Egy kihagyott lehetőség, vagy csak egy jó buli?

Is, is. Nem hiszem, hogy akadna köztünk bárki

is, aki nem szívesen gondolna vissza erre az időszakra. Nagyon jól szórakoztunk. Sokat zenéltünk, rengeteget próbáltunk. Mi nagyon egy húron pendültünk, nagyon együtt voltunk zeneileg. De keserűség is van bennem, mert valahogy azt a stílust, amit mi játszottunk, nem a legmegfelelőbb időben játszottuk. Henry Tóth – az ismert szlovák gitáros – több helyre is elvitte az anyagunkat, ahol olyan válaszokat kapott, hogyha mi a 80-as években jövünk ki ezzel, akkor, a Team nem is rúgott volna labdába. Mondjuk ez talán túlzás, de akárhogy is, az országos siker lehetősége végül kicsúszott a kezeink közül.

Hogy érzed, benne volt a pakliban a komolyabb siker?

Remélem nem hangzik nagyképpen, de nagynevű zenészek több dalunkban is ott érezték az, úgymond, világláger lehetőségét. Volt bennünk potenciál, az biztos.

No, de térjünk rá, hogyan viszonyultatok a mozi épületéhez?

Nagyon erős kötődésünk volt ahhoz a helyhez. Ugyanis a legelején nem volt stabil próbatermünk. Úgy emlékszem még Tóth Márti volt a kultúrház vezetője, amikor elkezdünk egyezkedni, hogy nem próbálhatnánk-e a moziban. Bele is egyeztet, de nemsokára Jana Kováčová került a helyére, aki aztán már végig nagyon segítőkész

volt. Úgy vették, hogy mi a várost is képviseljük a fellépéseinken, úgyhogy a 90-es évek közepétől már a moziban próbáltunk. Kicsit rendbe kellett tenni a villamos hálózatot, fűtés nem volt, villany radiátorokkal fűtöttünk. Ennek ellenére, mi télen-nyáron, egyfolytában próbáltunk.

Konkrétan az épület melyik részében próbáltatok?

Nem a nézőtérben természetesen, hanem a felső részben, ahonnan vetítettek. A vetítőteremben.

Nyomasztó volt, egy üres moziban próbálni?

Nyomasztónak nem mondanám. Bár elég sötét volt, de én ott mindig jól éreztem magam.

Hány évig jártatok oda?

Hét-nyolc éven keresztül, heti több alkalommal. Én majdnem minden nap ott voltam, mert próbán kívül is jártam gitározni. Néha meghívtunk oda más zenészeket is. Voltak ilyen jam sessionok is. Szép időszak volt.

Artless

Eredeti felállítás: Nagy Imre - dob, Viszlai Tibor - kísérő gitár, ének, Bodnár Attila - basszusgitár, Hodermarský Vílo - szólógitár. Változások: belépett Csontos Vili - ének, Cingel Ďodo - basszusgitár, kilépett Bodnár Attila.

Köteles Szabolcs
foto: személyes archívum

A mozi jövője több lehetőséget kínál

Május végén a Helyiségek, amelyek összekötnek bennünket elnevezésű projekt a Norvég pénzügyi alapnak köszönhetően 616 520 € értékben nyert támogatást. A projekt összköltsége 725 318 €, amelyhez a város a tartalékalapból merítve 15 %-ban járul hozzá, mint társfinanszírozó. A szerződést a napokban készítik elő aláírásra.

Egyértelmű célja a projektnek, hogy a fiatalok és gyermekek számára létrejöjjön egy olyan multifunkciós központ, amely irányító központ is lesz egyben a további Szepsiben és a környéken működő gyermekekkel foglalkozó központok számára.

„Egy olyan központunk lesz, ahol a történelemre, a régi és új tradíciókra alapozva feltárjuk az értékeket. Ezen a helyen be tudjuk mutatni azokat az embereket, akik a város életében oly fontos szerepet töltek be. A legfontosabb pedig, hogy ezt a fiatal generációnak fogjuk bemutatni – hogy büszkének legyenek elődeinkre, és lehet, hogy azok tetteiből valamit tanulunk is” – körvonalazta a központ munkájának távlati terveit Szepszi város polgármestere Borovský Slavomír.

Az egykori mozi felújításával az első szinten egy előcsarnok, egy multifunkciós csarnok jön

létre, amely mint egy nyelvi központ, könyvtár, médiakönyvtár fog működni, valamint ezen a szinten helyet kap a raktár és a higiéniai helyiségek. A második szinten egy galéria, olvasóterem lesznek kialakítva és a látogatók, a személyzet számára kijelölt helyiségek. A teljes felújítás egy kültéri terrasszal és épülettel számol – ezekre a munkálatokra a 2. ciklusban kerül sor, amely nem része a projektnek. Minden helyiség a nem formális találkozóknak ad otthont és a hasznosan eltöltött szabadidőt fogja szolgálni.

A projekt célja, hogy a Szepsiben és a város környékén működő gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozó központok között segítse az együttműködést és színvonalas szolgáltatást nyújtson más területen is.

A projektnek 8 fejlesztési tevékenysége van, amelyek az infrastruktúrára, a kommunikációra, a sportra, a tanulásra, a művészetekre és hagyományokra összpontosítanak. A projekt eredménye egy új koncepció bevezetése az ifjúság fejlesztésére.

A projekten belül a fő tevékenységet Szepszi városon kívül a további három partner fogja garantálni: a Boldog Salkaházi Sára Egyházi Iskolaközpont, Mecenzéf városa és a BAFF SA

polgári társulás.

A projekt társ partnerei: a Szepszi Községi Központ, a Szepszi Kulturális Központ, a szepszi Sportklub, a szepszi Művészeti Alapiskola, a három szepszi városi alapiskola és a mecenzéfi

Általános Iskola.

A projekt 30 hónappal a szerződés aláírása után valósul meg.

Jana Kováčsová
foto: szerkesztőség

Kérdés a projekt résztvevői felé: Mi az Ön szerepe és mit vár el a projektől?

Borovský Slavomír – Szepszi város polgármestere:

„A projektünk hazai szinten a kevesek egyikeként támogatott projekt. Köszönet illet minden résztvevőt és a projekt támogatóját. A projekt leadása óta hosszabb idő eltelt és a pandémia ideje is kicsit megváltoztatta a terveinket. A projekt üteme megváltozott, ahogyan az építési munkálatok pénzügyi kerete is, ezzel foglalkoznunk kell. Úgy gondolom, hogy megbirkózunk a feladattal. Az én feladatom, hogy a távlati terveken gondolkodjak, szívesen bővíteném az épületet. Tanulmányok és vizuális tervek is készültek az épületről, most ennek megvalósításához keressük a megfelelő pénzügyi forrást.”

Nagy István – a Boldog Salkaházi Sára Egyházi Iskolaközpont igazgatója:

„Nagyon örültünk és nagy megtiszteltetésnek vettük, amikor a város felkért bennünket a projektben való közös munkára. A Bódvavölgyében egymás mellett él négy nemzetiség: mánták, szlovákok, romák és magyarok. Most van rá lehetőség, hogy a kultúra és a sport területén összefogjunk. A mi feladatunk az lesz a projektben, hogy lelkigyakorlatok, beszélgetések és előadások révén közelebb kerüljünk egymáshoz.”

Smorada Matej – Mecenzéf polgármestere:
„A gyermekeknek és az ifjúságnak kialakított multifunkciós központ projektjében a mi általános iskolánk – Grundschule – is részt vesz.

Természetes, hogy ha együtt dolgozunk, üzletet kötünk, találkozunk, akkor jobban megismerjük egymást és a projekt résztvevői összeharótkoznak. Ha általánosan beszélünk a nemzetekről, akkor németekről, magyarokról ... beszélünk. Azonban, ha alaposabban megismerjük egymást, akkor a szepsiből származó Feriről, a mecenzéfi Milosról – már barátokról beszélünk, és nem valamelyik

nemzeti kisebbséghez tartozó egyénről.”
Rusnák Rudolf – a BAFF.SA szervezet vezetője:
„A mi feladatunk a projektben a kommunikáció biztosítása a roma közösség és a többi nemzetiség között – amivel nagyon jó tapasztalataink vannak. A mi célunk bemutatni a roma közösség másik oldalát, mint amit a többség ismer. Szeretnénk bemutatni, hogy a romák is képesek tanulni

és lélekben növekedni. Bízunk benne, hogy a projektnek köszönhetően közösségünkben is kerülnek majd ki tehetséges gyerekek, ezzel is bizonyítva a többségi nemzetiségek számára, hogy a romák között is vannak nagyon ügyes fiatalok. Valamint örülnénk, ha a roma gyermekeket ez motiválná, célt adna nekik, hogy érezzék a tanulás fontosságát és akarjanak szellemileg növekedni. Ez csak akkor valósulhat meg, ha összefogjuk az iskolát, a terepmunkát, a közösségi központot és a munkához mindannyian hozzáteszünk valamit.”
Forrás: TV Moldava – Szepszi TV

Kékfestés – Farmer monarchia

A népi hagyományok napjainkban reneszánszukat élik. Felgyorsult világunkban az emberek egyre jobban keresik a nyugalmat és őseink hagyományaiban találják meg ezt a lelki békét. Ahogy mondják, a mesterség aranyat ér. A népi bölcsesség alapján bármilyen mesterség zálog volt a jó megélhetésre, így nyugodtak lehettek a jövőt illetően. PhDr. Kovács Jana vezetésével és Encs partnervárosunkkal közös együttműködésben városunk lelkes kutatói is örülhetnek. Ugyanis Szepsi városa a kékfestők részletes néprajzi és archeológiai kutatására a Kékfestés – farmer monarchia elnevezésű projektnek köszönhetően 41 160,61 € értékű támogatást nyert a határon átívelő szlovák – magyar Kis Alap pályázatból, amely Szlovákiában az Európai Területi Együttműködési csoportosulás a Via Carpatia égisze alatt működik. A projekt társfinanszírozása 7263,64 € volt.

A mesterségek nyomában...

„Néhány romos sírkő a temetőben, majdnem száz gyönyörű pecsét a Kovácsműhelyben és a helyi Tintafőző név bizonyította, hogy ehhez a mesterséghez egykoron városunkban több mester is értett”- mondta PhDr. Kovács Jana, a projekt vezetője.

Éld át újra...

A projekt a kékfestők hagyatékát kutatta, amely 2018. november 28-án az UNESCO szellemi értékű kulturális örökségek nemzetközi listájára is felkerült – mint Szlovákia, Magyarország, Csehország, Ausztria és Németország közös értéke. A projekt lehetőséget nyújtott a határokon átívelő részletesebb kutatásnak Szepsi és az Abauj régióban található Encs városok között. A jól átgondolt szakmai lehetőségek (kutatás és konferencia), gyakorlati és oktatói (workshopok és vándorkiállítások), népszerűsítő (kiállítás és nemzetközi verseny) és kulturálisan kreatív (a hagyomány napja, ajándéktárgyak és márkák) lehetőségek megszólították és összekötötték a különféle rétegeket ebben a régióban.

Átgondolt stratégia...

A projekt célja a textillel foglalkozó két mesterség – kékfestés és takács mesterség - feltérképezése, dokumentálása és hozzáférhetővé tétele a nyilvánosság számára Szepsi és Encs városokban, azt remélve, hogy így az egyének és az érdeklődési csoportok figyelme a saját identitás alaposabb megismeréséhez vezet, annak népszerűsítéséhez és a következő generáció által annak továbbadásához.

A történelem összekapcsolódása a jelennel...

Amint lezárult a kékfestők és az Abauj régióban működő takács mesterségek után való tudományos kutatás, sor került Encsen egy az Abauj régióban található mesterségeket bemutató szakmai konferenciára. A kékfestők

lelkes támogatóinak lehetősége nyílt részt venni azon a vándorkiállításban, amely a szlovákiai kékfestő műhelyeket mutatta be. Hatalmas sikerrel büszkélkedhet a szepsi kékfestők hagyatékát újragondoló nemzetközi verseny, ahol számtalan ajándéktárgyötlet született. A versenybe Szlovákiából rekordmennyiségű 231 ötletlehetőséget nevezett be 95 önkéntes.

A várakozást felülmúló pályaművek nemcsak a versenybe jelentkezett diákok magas száma miatt, hanem a leadott tervek minősége miatt is meglepetést okoztak. Nagyon sok pályamunka olyan kiváló minősítést ért el, hogy végül a zsűri úgy döntött, hogy 56-ot közülük arany-, ezüst- és bronzsávba sorol. A legaktívabb a kassai iparművészeti iskola volt, ahonnan került ki a legtöbb díjazott alkotás. A pályázat kiírói ezek közül választották ki a legjobb terveket és mintákat az ajándéktárgyak elkészítéséhez.

Pap, kipa, csiga, formstecher, grif, cuga...

Értjük ezeket a kifejezéseket? Azok számára biztosan ismerősen cseng, akik 2021. június 24-én a Városi Művelődési Központ F-klub termében részt vettek a költőien megnevezett 'Kékbe öltöztetve' elnevezésű kiállítás megnyitón. Mitrová Ludmila néprajzos a történelem összefüggéseiben közelítette meg a kékfestés folyamatát és a reverz nyomtatás technikáját. A kiállításon közzétett elméleti tudásanyagot, valamint a kékfestésről szerzett ismereteinket az

Abauj régióban végzett aktuális néprajzi kutatás eredményeiről beszámolva Bodnár Mónika egészítette ki.

Tóth Tímea képzőművész nemcsak a kiállítás vizuális anyagán dolgozott, hanem az eredeti minták alapján egy digitális és kézzel fogható mintakatalógust is létrehozott, amely egykoron hasonló lehetett a kékfestő mesterek számára, mint akár ma az üzletek katalógusai.

Lebocskó Andrea, a kiállítás társszerzője pedig „eljárzott” a lehetőséggel és elkészítette a kékfestés eszközeinek miniatűr másolatát, hogy a kékfestő munkájának folyamatát közelebb hozza az olvasni még nem tudó, kisebb gyermekekhez. A történészek és szepsiiek érdeklődését a kiállításon biztosan felkelti a Fink/Finkey

a versenybe, vagy a vándorkiállítás lelkes résztvevői. Mindenki nagyon izgatott volt és rengeteg ötlettel láttak el bennünket, hogyan tudnánk a projektet továbbfejleszteni. A fejlesztés egyik útja hosszútávú – az Opificium incognitum program – Ismeretlen mesterségek. Több aktivitás segítségével szeretnénk a továbbiakban felfedezni városunk és környékünk mesterségeit, mint a csizmadia, fazekas, tímár, de a kevésbé ismert mesterségeket is, mint a szíjgyártó, gombos, kalapos... kimeríthetetlen a lehetőségek tárháza. Másik lehetőség az volna, ha táblával jelölnék azt az épületet, ahol az utolsó kékfestő cég működött, ez a jelölés reverz volna és az egykori mintákból indulna ki. Gondolkozunk egy Finkey Edmund Kékfestő

családfája, amelynek az elméleti munkáján Bartoš Martin levéltáros dolgozott. Munkájából megtudhatjuk, hogy a Finkey család Szepesolozsiból származott, ez egy nagy és elismert evangélikus család volt, amelynek leszármazottjai New Yorktól, Szatmárnémetin keresztül, egészen a mai Pápa területéig több helyen élnek. Pápán a mai napig egy kékfestő műhellyel rendelkező múzeum működik. Ez a szepsi műhely folytatása volna, vagy csak a véletlen műve? Nem tudhatjuk. Ezek és több más kérdés vetődik fel, azonban a választ már a jövő kutatóinak és a kékfestés szerelmeseinek kell megtalálni.

A kékfestő céhek országútján...

„A koronavírus-járvány okozta nehézségek ellenére a projekt igazán jól sikerült és a téma mindenhol megtalálta a maga támogatóit – legyenek azok a kiállítás vendégei, versenyzők, akik igazán egyedi alkotásokkal neveztek

Iskola létrehozásán is, ahol az érdeklődők megtanulhatnak a kékfestés minden fortélyát. Az utolsó és egyben a legfontosabb irányvonal az volna, ha ezt a témát minél közelebb tudnánk hozni a városi polgárokhoz, a fiatalokhoz és a gyerekekhez. És itt (a megrendelt játékokon kívül) várjuk a pedagógusok és diákok aktivitását és ötleteit. Nyitottak vagyunk minden új ötletre és a projekt eredményeit – mintákat, kutatási anyagot, információt - örömmel továbbítjuk azok számára, akiket ez a két mesterség megfogott”- osztotta meg velünk a gondolatait PhDr. Kovács Jana a Kékfestés – Farmer monarchia projekt vezetője.

U.I.: „Nagyszerű volna, ha Szepsiben lenne egy kék kávézó. Ezzel valóra válna az álmom”- árulta el a szenvedélyes koordinátor. Az is elképesztő, hogy városunkban is vannak ilyen lelkes emberek.

Iveta Klajberová
foto: szerkesztőségi